

Faunafonds Jaarverslag 2010

Inhoud

Voorwoord / 3

1. Het Faunafonds / 4

- 1.1. Inleiding / 4
- 1.2. Samenwerking met de provincies / 5
- 1.3. Beleid ten aanzien van tegemoetkomingen / 7
- 1.4. Werkwijze van het Faunafonds / 7
 - 1.4.1. Aanvragen / 7
 - 1.4.2. Bezwaar en beroep / 9
 - 1.4.3. Wet Dwangsom / 9
 - 1.4.4. Financiering / 10

2. Het bestuur / 11

- 2.1. Bestuurder en toezichthouder / 11
- 2.2. 2010 in vogelvlucht / 15
- 2.3. Wet- en regelgeving / 16
- 2.4. Bedrijfsvoering / 16
- 2.5. Financiën / 17

3. Kerntaken / 18

- 3.1. Uitvoering kerntaken / 18
 - 3.1.1. Verzoekschriften faunaschade / 18
 - 3.1.2. Verleende tegemoetkomingen / 18
 - 3.1.3. Bezwaarschriften / 21
 - 3.1.4. Beroepschriften / 22
 - 3.1.5. Klachten / 22
- 3.2. Adviezen aan de Minister van LNV / 23
- 3.3. Adviezen aan de colleges van gedeputeerde staten / 24
- 3.4. Onderzoek en voorlichting / 24
- 3.5. Overige taken van het Faunafonds / 36

4. Bedrijfsvoering / 38

- 4.1. Secretariaat / 38
- 4.2. Informatisering en automatisering / 38

5. Sociaal Jaarverslag / 40

- 5.1. Personeel / 40
- 5.2. Arbeidsomstandigheden / 40
- 5.3. Bedrijfshulpverlening / 40
- 5.4. Ondernemingsraad / 41
- 5.5. Personeelsvereniging / 41

6. Financieel verslag 2010 / 43

- A Balans per 31 december 2010 / 44
- B Staat van baten en lasten over het jaar 2010 / 45
- C Grondslagen voor de financiële verslaggeving / 46
- D Toelichting op de balans per 31 december 2010 / 47
- E Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen / 50
- F Toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2010 / 51
 - Controleverklaring / 58

Bijlage 1: Samenstelling bestuur 2010 / 60

Bijlage 2: Samenstelling secretariaat 2010 / 62

Voorwoord

Streng en rechtvaardig

Voorzitter zijn van het Faunafonds heeft vele mooie kanten. Zo mag ik alle reacties op de bezwaarschriften van grondgebruikers ondertekenen. De reacties zijn zorgvuldig en deskundig ambtelijk opgesteld. Dat ondertekenen kun je zien als een formele handeling. Meestal laat ik het daar niet bij. Het palet bezwaarschriften is zeer kleurrijk en daarmee ook heel informatief. Een grote variatie aan indieners, verspreid over het hele land. Een rijke schakering van uiteenlopende situaties. De ene ondernemer tekent bezwaar aan omdat hij vindt dat de gehanteerde prijs te laag is, de ander omdat hij vindt dat hij wel alles in het werk gesteld heeft om schade te voorkomen. Te laat ingediende bezwaarschriften worden niet ontvankelijk verklaard. Niet zelden ervaar ik een afwijzing als pijnlijk. Ik probeer me te verplaatsen in de positie van die grondgebruiker. Wat kan toch de reden zijn, dat niet aan de verplichtingen voldaan is? Wist hij het niet? Vergeten? Geen goede afspraak met de jager? Nonchalant? Naar mijn beleven komen alle schakeringen voor. Of hebben wij onze regels te ingewikkeld gemaakt? Zitten er tegenstrijdigheden in? Zijn we te streng met de toepassing? Het is wel erg zuur indien je bijvoorbeeld voor drieduizend euro schade hebt opgelopen en door een nalatigheid, vergissing of verkeerde interpretatie je die schade niet vergoed krijgt. En wat voor de een drieduizend euro is, kan voor een ander driehonderd euro zijn.

Bij het doornemen van een pakketje afhandelingen blijkt altijd weer, dat er zorgvuldig en deskundig met de bezwaren wordt omgegaan. De regels en voorschriften worden streng in acht genomen. Dat lijkt soms hard. Dat is het ook. Een organisatie die met geld van de belastingbetaler werkt, dient de regels strikt toe te passen. Die strikte toepassing leidt er ook toe dat sommige bezwaren wel worden erkend en dat betreffende alsnog zijn schade vergoed krijgt.

De overgrote meerderheid van de schademeldingen leidt tot uitkering. Er zijn situaties waarbij het heel lastig is om tot een juist oordeel te komen. In de bestuursvergadering worden iedere maand een aantal bijzondere gevallen tegen het licht gehouden. Ook hier is zorgvuldigheid het leidend principe. Soms pijnlijke keuzes, die vervelende gevolgen hebben voor betrokkenen. Bij ernstige twijfel wordt de kwestie nogmaals onderzocht. Een enkele keer kunnen we 'genade voor recht' laten gelden. Streng en rechtvaardig.

Dit is de laatste keer dat ik een voorwoord bij het jaarverslag mag schrijven. Twaalf jaar mocht ik voorzitter van het Faunafonds zijn. Een pracht ervaring, waar ik met veel voldoening op terug kijk. In die twaalf jaar is er veel veranderd op het gebied van fauna en schade. De publieke opinie trok zijn wissel. De wet- en regelgeving verdient enige bijstelling; daar wordt aan gewerkt. Verantwoordelijkheden van overheden, grondgebruikers en jagers krijgen scherper profiel.

Terugkijkend mag ik vaststellen, dat ik in al die jaren goed heb mogen samenwerken met de collega bestuursleden, met de overheid en vooral ook met de medewerkers van het Faunafonds. Dat geeft me een goed gevoel.

Toen ik in 1999 aantrad heb ik gezegd, dat ik een beleid nastreef dat streng en rechtvaardig is. Het viel niet altijd mee om streng te zijn. Ongetwijfeld zal niet iedereen de toepassing van de regels rechtvaardig gevonden hebben. Dat is natuurlijk jammer; je kunt het nooit iedereen naar de zin maken. Het is de vraag of dat streng en rechtvaardig zou zijn.

Servaas Huys
voorzitter

1. Het Faunafonds

1.1. Inleiding

Kerntaken en missie

Het Faunafonds is op 1 april 2002, bij de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet, ingesteld. Het is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO). De kerntaken van het Faunafonds staan vermeld in artikel 83 van de Flora- en faunawet. Het betreft:

- het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren behorende tot beschermde inheemse soorten;
- het doen van onderzoek en geven van voorlichting omtrent maatregelen ter voorkoming en beperking van schade door dieren;
- het in daarvoor in aanmerking komende gevallen op verzoek verlenen van een tegemoetkoming in de schade die dieren behorende tot beschermde inheemse soorten hebben veroorzaakt aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren;
- het op verzoek geven van adviezen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (thans Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, EL&I) en aan de colleges van gedeputeerde staten over aan hen bij wet opgedragen taken. Bijzonder in de advisering aan de Minister is onder meer het wettelijk verplichte Faunafondsadvies over het Faunabeheerplan van het Kroondomein en de hoogte van de jachtabbijdrage.

Naast deze wettelijke taken verricht het Faunafonds een aantal van de wettelijke taken afgeleide taken. Dit zijn veelal taken die voorheen door het Jachtfonds werden uitgeoefend en die het Faunafonds destijds als opvolger van het Jachtfonds op verzoek van de toenmalige Minister van LNV heeft overgenomen.

Dit betreft ondermeer:

- Rastertaken op de Veluwe en de Meinweg en van verjaagactiviteiten voor rotganzen op Texel. Het Faunafonds heeft ca. 200 km raster op de Veluwe en in de Meinweg in onderhoud. Daarnaast draagt het Faunafonds bij aan de verjaging van rotganzen naar de hoeve Zeeburg op Texel. De jaarlijkse kosten van deze beide activiteiten bedragen ca. € 230.000.
- Ganzenopvangovereenkomsten voor rotganzen op Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog, alsmede twee overeenkomsten met particuliere ondernemers in Zeeland (rotganzen) en Noord-Brabant (taigarietganzen). De kosten hiervan bedroegen in 2010 op jaarbasis € 1 miljoen. Tot op heden worden deze overeenkomsten telkens voor één jaar afgesloten. De wens van de besturen van de Agrarische Natuurverenigingen, die bemiddelen bij de totstandkoming van de overeenkomsten, is om hier meerjarige overeenkomsten van te maken.
- Opvangovereenkomsten voor edelherten (27 stuks) en dassen (ca. 550 stuks). Dit betreft vijfjaarlijkse overeenkomsten die indertijd door het Jachtfonds zijn afgesloten en op verzoek van EL&I door het Faunafonds zijn overgenomen. In 2010 heeft het bestuur besloten de overeenkomsten weer met vijf jaar te verlengen tot 2016.

Naast de hiervoor vermelde, afgeleide, taken heeft de Minister van EL&I het bestuur verzocht onderstaande taken uit te voeren.

- Onderzoek naar mastaanbod. Op verzoek van de Minister van EL&I verricht het Faunafonds jaarlijks een onderzoek naar het verwachte mastaanbod (hoeveelheid eikels, beukennotjes en kastanjes) op de Veluwe en in de Meinweg. Op basis van de verwachte hoeveelheid mast bepaalt de Minister of de één op één methode voor het beheer van de populatie wilde zwijnen in deze gebieden moet worden toegepast.

Het Faunafonds kan, op verzoek van de Minister van EL&I of een provincie, incidenteel extra taken verrichten.

Uitgangspunt is dat al deze taken op een rechtmatige en doelmatige wijze worden uitgevoerd en dat de kwaliteit van de beslissingen en de adviezen (inhoudelijk en juridisch-procedureel) hoog is.

Kernbegrippen, die als leidraad dienen bij de invulling van de taken van het Faunafonds als organisatie en de vormgeving van de werkprocessen zijn: deskundigheid, betrouwbaarheid, transparantie, klantgerichtheid met behoud van onafhankelijkheid, bedrijfsmatigheid, pro-actief handelen en maatschappelijke aanvaardbaarheid.

Bestuur

De leden van het bestuur van het Faunafonds zijn afkomstig uit kringen van de landbouw, de jacht en natuurbescherming en zijn deskundig op het gebied van het beheer van soorten en het bestrijden van schade. In het bestuur hebben voorts zitting een persoon uit kringen van de wetenschap met deskundigheid ten aanzien van gedragsecologie en een persoon afkomstig uit kringen van de dierenbescherming met deskundigheid ten aanzien van dierenwelzijn. Met deze brede samenstelling zijn alle aspecten van het faunabeheer in het bestuur ondergebracht. Deze samenstelling en de wettelijke verankering van het Faunafonds in de Flora- en faunawet geven de personen die lid zijn van het bestuur een onafhankelijke status. Het bestuur staat onder leiding van een voorzitter, die geen directe binding heeft met één of meer deskundigheden die in het bestuur zitting hebben. Het Faunafonds stelt jaarlijks een begroting op en publiceert een jaarrekening en jaarverslag op de website van het Faunafonds www.faunafonds.nl. Naast het verlenen van tegemoetkomingen in de schade heeft het Faunafonds een belangrijke adviserende taak voor de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de colleges van gedeputeerde staten, verricht het Faunafonds onderzoek en geeft voorlichting over maatregelen ter voorkoming en beperking van schade door beschermde diersoorten. De samenstelling van het bestuur in 2010 is in bijlage 1 van dit verslag opgenomen.

1.2. Samenwerking met de provincies

Het Faunafonds is het wettelijk adviesorgaan voor de colleges van gedeputeerde staten van de provincies. In de Flora- en faunawet is in artikel 68 bepaald dat, alvorens gedeputeerde staten een ontheffing kunnen verlenen, het Faunafonds moet worden gehoord omtrent de aanvraag en de eventuele ontheffingverlening. De wetgever heeft deze wettelijke adviestaak aan het Faunafonds opgedragen om landelijk zoveel mogelijk éézelfde ontheffingenbeleid te voeren. In 2010 heeft het Faunafonds in totaal 179 adviezen (in 2009: 120) aan gedeputeerde staten uitgebracht. In paragraaf 3.2 is een tabel opgenomen, waarin per provincie het aantal verstrekte adviezen is uitgesplitst. Daarnaast dienen gedeputeerde staten ontwerp faunabeheerplannen, alvorens zij deze goed keuren, voor een wettelijk advies aan het Faunafonds voor te leggen. In het verslagjaar zijn vijf faunabeheer(deel)plannen (in 2009: acht) aan het bestuur voor advies voorgelegd en heeft het bestuur daarover advies uitgebracht.

De Faunabeheereenheden spelen in de provincies een belangrijke rol bij het planmatig beheer van diersoorten. Faunabeheereenheden doen regelmatig een beroep op de kennis en de deskundigheid van het Faunafonds bij het opstellen van provinciale/regionale faunabeheerplannen. Het Faunafonds is daarom deelnemer aan het overleg van de secretarissen van de Faunabeheereenheden.

Decentralisatie

In juli 2007 heeft de Secretaris-Generaal van het Ministerie van LNV de voorzitter in kennis gesteld van het feit dat onderzocht wordt of (de taken van) het Faunafonds zullen worden gedecentraliseerd naar het provinciale niveau. Op 17 maart 2008 heeft de gemengde commissie onder voorzitterschap van Mevrouw Lodders-Helfrich hierover een advies uitgebracht onder de titel: Ruimte, Regie en Rekenschap. De commissie pleit onder meer voor decentralisatie van de taken van het Faunafonds. In 2008 hebben het Rijk en de provincies een bestuursakkoord gesloten waarin onder meer is afgesproken dat de taken van het Faunafonds gedecentraliseerd worden. Het streven was erop gericht deze decentralisatie - waarvoor een formeel wettelijke regeling is vereist - uiterlijk in 2010 te realiseren. Hierdoor komt een samenhangend pakket aan relevante fauna-instrumenten in het kader van beheer en schadebestrijding in relatie tot faunabescherming bij de provincies te liggen. Begin 2009 zijn een stuurgroep onder leiding van destijds gedeputeerde Visser van Noord-Holland en een werkgroep onder voorzitterschap van het IPO ingesteld, die de decentralisatie van de Faunafondstaken moesten voorbereiden. De werkgroep heeft in een aantal vergaderingen de gevolgen van de overdracht van taken aan de provincies onderzocht en daarover advies uitgebracht aan de stuurgroep. De stuurgroep heeft het advies overgenomen.

De belangrijkste punten in het advies van de stuurgroep zijn:

- De provincies gaan een Gemeenschappelijke Regeling Faunafonds aan en richten een Openbaar Lichaam Faunafonds (voorlopige werktitel) op voor de uitvoering van de taken.
- Het Openbaar Lichaam stelt een commissie in waarin, in navolging van de Flora- en Faunawet, deskundigheid aanwezig is op het gebied van jacht, landbouw, natuurbescherming en dierenwelzijn. In de gemeenschappelijke regeling wordt vastgelegd voor welke taken het bestuur een commissie kan instellen en wat de samenstelling van de commissie is.
- De commissie kan worden gemandateerd tot het uitvoeren van bepaalde taken (o.a. verlenen van schadetegemoetkomingen, advies over het Faunabeheerplan). De samenstelling van de commissie waarborgt een afgewogen oordeel over de verschillende belangen bij de besluitvorming. In de gemeenschappelijke regeling worden de taken en bevoegdheden van de commissie vastgelegd.
- Bezwaar en beroep kunnen binnen nader af te spreken spelregels (scheiding van taken) worden gemandateerd aan de commissie met externe deskundigen.
- Sturing op het verlenen van schadetegemoetkomingen vindt plaats door middel van landelijke uniforme beleidsregels, die door de provincies worden opgesteld en vastgesteld.
- Daarnaast vindt sturing plaats via de begroting, de jaarrekening en het onderzoeksprogramma, die door de provincies worden vastgesteld.
- De bij het huidige Faunafonds werkzame personeelsleden komen in principe in dienst bij het Openbaar Lichaam Faunafonds.
- De CAO van de provincies is leidend voor de werknemers van het Openbaar Lichaam Faunafonds.
- De provincies nemen de salarisverplichtingen en eventuele secundaire arbeidsafspraken over.
- Het voornemen is om het Openbaar Lichaam in Dordrecht (op de huidige locatie van het Faunafonds) te huisvesten.
- De financiële gevolgen van de overgang van de taken worden in een nader overleg tussen LNV en de provincies besproken.

Het advies van de stuurgroep is vervolgens voorgelegd aan LNV en het IPO, die hieraan verdere invulling zullen geven. Het advies is vervolgens aangeboden aan het toenmalige Ministerie van LNV, alsmede aan het IPO. In het verslagjaar heeft de invulling van het voornemen de taken van het Faunafonds te decentraliseren vrijwel stilgelegen. Enerzijds was de val van het Kabinet Balkenende met de

daaropvolgende Tweede Kamerverkiezingen en de formatie van het Kabinet Rutte daaraan debet, terwijl anderzijds het voornemen van het nieuwe Kabinet Rutte vrijwel het gehele natuurbeleid naar de provincies te decentraliseren ervoor gezorgd heeft dat de decentralisatie van de Faunafondstaken nog verder werden opgeschoven. Begin 2011 is besloten tot een versnelling van de decentralisatievoornemens zodat 2012 ook de decentralisatie van de Faunafondstaken een feit zal zijn.

1.3. Beleid ten aanzien van het verlenen van tegemoetkomingen

In de wet is bepaald dat een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot een beschermde inheemse soort slechts wordt verleend aan een belanghebbende, indien die schade redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven. De tegemoetkoming wordt naar billijkheid bepaald. In 2002 heeft de toenmalige Staatssecretaris van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het bestuur van het Faunafonds verzocht in overeenstemming met haar als mede met de colleges van gedeputeerde staten van de provincies beleidsregels op te stellen, (de Regeling vaststelling schadevergoeding Faunafonds), met inachtneming waarvan het Faunafonds op verzoeken voor een tegemoetkoming in de schade door beschermde inheemse soorten zal beslissen. De regeling alsmede de wijzigingen daarop worden gepubliceerd in de Staatscourant.

In deze regeling is tot op detailniveau vastgelegd op welke wijze een verzoekschrift faunaschade bij het bestuur moet worden ingediend, aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om voor een tegemoetkoming in de schade in aanmerking te komen en in welke gevallen op voorhand reeds is bepaald dat geen tegemoetkoming in de schade zal worden verleend. Inmiddels zijn onderdelen van de regeling ter toetsing aan de rechter voorgelegd. De rechter heeft in de tot op heden aan hem voorgelegde gevallen steeds geoordeeld dat de beleidsregels van het Faunafonds de rechterlijke toets kunnen doorstaan. Op 4 juni 2009 heeft het bestuur de beleidsregels wederom gewijzigd. Met de wijziging van de beleidsregels zijn de voorwaarden om voor een tegemoetkoming in schade in aanmerking te komen versoepeld. De aanpassingen zijn het gevolg van enkele bestuursbeslissingen in het afgelopen jaar. Voortaan kan bij schade op percelen grasland, graszaad en graan vanaf zes maanden na inzaai worden volstaan met verjaging door menselijke aanwezigheid gecombineerd met verjaging door ondersteunend afschot. Verdere preventieve middelen zijn niet meer vereist. Verder komt schade op percelen gelegen binnen de afpalingskring van een (geregistreerde) eendenkooi nu ook in aanmerking voor een tegemoetkoming in schade, indien voldoende visuele maatregelen zijn getroffen. In het onderdeel werkwijze (hierna) en in het hoofdstuk over de bedrijfsvoering zal hierop nader worden ingegaan.

1.4. Werkwijze van het Faunafonds

1.4.1. Het aanvragen van een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot beschermde inheemse soorten

Een verzoek voor een tegemoetkoming in de schade welke dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten aan bedrijfsmatig geteelde gewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren hebben veroorzaakt, moet binnen zeven werkdagen nadat de grondgebruiker schade van enige omvang heeft geconstateerd, op een door het bestuur vastgesteld formulier worden ingediend. Dit formulier is verkrijgbaar bij het EL&I-loket, maar kan ook worden gedownload van de website van het Faunafonds.

Nadat de aanvrager het formulier heeft ingevuld zendt hij het formulier naar het secretariaat van het Faunafonds. De aanvrager krijgt een bevestiging van de ontvangst van zijn aanvraag. Indien de aanvraag niet compleet is ontvangt de aanvrager daarvan eveneens bericht en wordt hem een termijn gesteld waarbinnen hij de aanvraag dient te completeren. Na het invoeren van het verzoekschrift vindt de eerste beoordeling plaats. Sinds 1 maart 2011 is het ook mogelijk het verzoekschrift Faunaschade digitaal in te dienen.

Bij de eerste beoordeling wordt vastgesteld of de aanvraag aan de voorwaarden, zoals opgenomen in de regeling, voldoet. Is dat niet het geval dan ontvangt de aanvrager direct een beslissing op zijn aanvraag en wordt zijn aanvraag met redenen omkleed afgewezen.

Voldoet de aanvraag, voor zover controleerbaar, wel aan de voorwaarden van de regeling dan wordt aan het taxatiebureau, in wiens werkgebied de percelen waarop de schade is aangericht zijn gelegen, opdracht verleend de schade te taxeren. Afhankelijk van het moment waarop het verzoek voor de tegemoetkoming wordt ingediend, brengt de taxateur één of meerdere keren een bezoek aan het schadeperceel en beschouwt het beschadigde gewas. In beginsel zal de taxateur binnen acht dagen, nadat het verzoekschrift bij het Faunafonds is ontvangen, een eerste bezoek aan het beschadigde perceel brengen. Tijdens dat bezoek zal de taxateur onder meer onderzoeken of de door de grondgebruiker op het verzoekschrift vermelde diersoort(en) ook daadwerkelijk verantwoordelijk zijn voor de veroorzaakte schade. Daarnaast zal hij op het schadeperceel één of meerdere referentieplekken (plekken waar het gewas niet is beschadigd) vaststellen. Vervolgens spreekt de taxateur met de grondgebruiker af dat deze de taxateur kort voor het oogsttijdstip zal inlichten omtrent de verwachte oogstdatum. Enkele dagen voor de geplande oogstdatum brengt de taxateur een laatste bezoek aan het schadeperceel en stelt hij de schadeomvang definitief vast. Van deze schadevaststelling ontvangt de aanvrager een bevestiging. De aanvrager heeft vervolgens acht werkdagen de gelegenheid om bij het Faunafonds te reclameren omtrent de omvang en de hoogte van de vastgestelde schade. Maakt de grondgebruiker van dat recht gebruik, dan worden zijn opmerkingen voor advies doorgezonden naar het betreffende taxatiebureau. Het advies van het taxatiebureau wordt vervolgens ter kennisneming aan de aanvrager van de tegemoetkoming gezonden. Daarna wordt zo spoedig mogelijk de beslissing op de aanvraag voorbereid en genomen. Het streven is erop gericht dat binnen tien weken, nadat de grondgebruiker de bevestiging taxatie grondgebruiker en het secretariaat het taxatierapport hebben ontvangen, de beslissing naar de aanvrager wordt verzonden en een te verlenen tegemoetkoming in de schade is bijgeschreven op de bankrekening van de aanvrager.

Een afwijkende werkwijze wordt gehanteerd bij verzoekschriften bij schade door dassen, reeën, damherten, edelherten of wilde zwijnen en schade door vossen aan landbouwhuisdieren. In al deze gevallen krijgt de consultant van het Faunafonds, in wiens werkgebied de schade is gemeld, het verzoek een veldbezoek te brengen. In voorkomend geval heeft de consultant de bevoegdheid gelijktijdig de omvang van de schade vast te stellen, als deze lager is dan € 1.500. In 2010 hebben de consultants van het Faunafonds 236 (2009: 226) taxaties uitgevoerd. Wordt het bedrag van € 1.500 overschreden dan wordt alsnog een taxatieopdracht gegeven aan het taxatiebureau, in wiens werkgebied de schade wordt gemeld. Ook als de consultant de schade vaststelt, heeft de aanvrager de mogelijkheid daartegen een reclame in te stellen.

Verzoekschriften waarin de schade is vastgesteld op een bedrag lager dan € 5.000 worden door de secretaris in mandaat afgedaan. Verzoekschriften met een vastgesteld schadebedrag hoger dan € 5.000 worden maandelijks aan het bestuur van het Faunafonds ter beoordeling voorgelegd. In 2008 heeft het bestuur besloten de mandaatregeling voor de secretaris te verruimen. Afgesproken is dat dossiers, waarin het getaxeerde bedrag lager is dan € 10.000 en van de aanvrager geen inspanningen tot verjaging van de schadeveroorzakende diersoorten worden verlangd om de schade te voorkomen of te

beperken, door de secretaris in mandaat kunnen worden afgedaan. Dossiers waarin een dergelijke inspanning van de aanvrager wel wordt verwacht, moeten als het getaxeerde bedrag hoger is dan € 5.000 nog wel ter goedkeuring aan het bestuur worden voorgelegd.

Leidt een verzoekschrift tot betaling van een tegemoetkoming dan voert het secretariaat van het Faunafonds zelf de betaling uit en ontvangt de aanvrager daarvan bericht. Wordt een verzoek om een tegemoetkoming in de schade (gedeeltelijk) afgewezen, dan ontvangt de aanvrager een gemotiveerde beslissing.

1.4.2. Bezwaar en beroep

Indien een aanvrager van een tegemoetkoming in de schade het niet eens is met de beslissing, die hij van het Faunafonds op zijn aanvraag heeft ontvangen, dan kan hij daartegen een bezwaarschrift indienen bij het bestuur van het Faunafonds. Bezwaarde ontvangt een ontvangstbevestiging en een mededeling dat zijn bezwaarschrift voor advies wordt voorgelegd aan de Afdeling Recht en Rechtsbescherming van de Dienst Regelingen in Roermond. Het bezwaarschrift wordt vervolgens, voorzien van een zienswijze van het secretariaat op het bezwaarschrift, doorgezonden naar de Afdeling. Deze afdeling neemt contact op met bezwaarde en organiseert, als bezwaarde daartoe de wens heeft geuit, een hoorzitting waar bezwaarde in de gelegenheid wordt gesteld zijn bezwaren nader toe te lichten. De hoorzittingen worden altijd bijgewoond door de coördinator faunazaken of bij diens afwezigheid door een andere medewerker van het Faunafonds. Deze is tijdens de hoorzitting in de gelegenheid de in primo genomen beslissing toe te lichten. Bezwaarde kan ook aangeven telefonisch gehoord te willen worden. Als bezwaarde daaraan de voorkeur geeft wordt hij telefonisch gehoord door de jurist van de afdeling die het bezwaarschrift in behandeling heeft. Van het horen wordt een verslag gemaakt. Aan de hand van het dossier en hetgeen tijdens de hoorzitting naar voren is gebracht stelt de Afdeling een advies voor het bestuur van het Faunafonds op in de vorm van een conceptbeslissing op bezwaar. De conceptbeslissing op bezwaar wordt aan het Faunafonds voorgelegd en indien het bestuur zich daarin kan vinden, door de voorzitter van het Faunafonds ondertekend. Als een aanvrager het niet eens is met de beslissing op zijn bezwaarschrift dan staat hem de gang naar de rechter tot wiens rechtsgebied de woonplaats van de aanvrager behoort, open en in tweede instantie hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.4.3. Wet Dwangsom

Op 1 oktober 2009 is de Wet Dwangsom in werking getreden. Deze wet houdt in dat wanneer een bestuursorgaan niet tijdig, dat wil zeggen binnen de wettelijke termijnen of als deze niet zijn gesteld binnen redelijke termijnen, op een verzoek dient te beslissen. De gevolgen van deze wet voor de werkwijze van het Faunafonds is besproken tijdens een bestuursvergadering. Geconstateerd is dat voor het Faunafonds geen wettelijke termijnen zijn gesteld en dat er dus binnen redelijke termijn moet zijn beslist. Doorgaans geldt als redelijke termijn de periode van 8-10 weken. In de werkwijze van het Faunafonds zal het vaak niet lukken die termijn te halen. Daarom zal aan verzoekers de procedure worden toegelicht in de ontvangstbevestiging en zal worden aangegeven dat een verzoeker van een tegemoetkoming in de schade de beslissing op zijn verzoek binnen tien weken nadat hij de bevestiging taxatie grondgebruiker van de taxateur heeft ontvangen, tegemoet kan zien. Voor wat betreft de afhandeling van bezwaren zijn afspraken gemaakt met de Dienst Regelingen dat bezwaarschriften in beginsel binnen de daarvoor geldende termijnen zullen worden afgerond. In 2010 zijn geen vorderingen ontvangen van aanvragers van een tegemoetkoming die een beroep op de Wet Dwangsom hebben gedaan. Evenmin zijn er bedragen in het kader van deze wet uitbetaald.

1.4.4. Financiering

De bekostiging van de te verlenen tegemoetkomingen alsmede de kosten van het secretariaat van het Faunafonds worden gefinancierd door de beleidsverantwoordelijke directie van het Ministerie van EL&I, te weten de directie Natuur, Landschap en Platteland.

De kosten van onderzoek en voorlichting door het Faunafonds worden bekostigd uit de bijdrage die jachtaktehouders jaarlijks ten behoeve van het Faunafonds verplicht zijn af te dragen en die via het Ministerie van EL&I aan het Faunafonds ter beschikking worden gesteld.

2. Het bestuur

2.1. Het bestuur is bestuurder en toezichthouder van het Faunafonds

Het bestuur van het Faunafonds heeft tot taak het Faunafonds te besturen. Het bestuur hanteert daarbij de volgende missie en bestuursvisie:

Missie

‘Het Faunafonds ontwikkelt zich tot het kennis- en adviescentrum voor het beheer van de Nederlandse Fauna, in het bijzonder ten aanzien van het voorkomen en beperken van bedrijfsmatige schade door in het wild levende dieren aan landbouwgewassen, bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren en de Nederlandse flora en fauna. Het bestuur geeft hieraan invulling door het (laten) verrichten van onderzoek, het geven van adviezen en het verlenen van tegemoetkomingen in de schade’.

Bestuursvisie

Het bestuur voert een beleid dat effectief (de goede dingen doen) en efficiënt (de dingen goed doen) is en wil zuinig omgaan met de middelen die door de Minister van EL&I en eventueel anderen beschikbaar worden gesteld. Het bestuur wil transparant, daadkrachtig en betrouwbaar zijn, gesteund door een efficiënt, burgergericht en bedrijfsmatig werkend ambtelijk secretariaat.

De wijze waarop het bestuur zijn taak uitoefent is in overeenstemming met Beginselen van deugdelijk Overheidsbestuur zoals deze zijn vastgelegd in de Nederlandse code voor goed openbaar bestuur van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Juni 2009, 20522/1722-GMD32). Met het onderschrijven van deze code geeft het bestuur van het Faunafonds aan zich op een maatschappelijk geaccepteerde wijze te willen gedragen en erkent het bestuur de uitgangspunten en de principes van de code. De code staat toe dat op onderdelen gemotiveerd van de principes en uitgangspunten mag worden afgeweken.

Op de volgende punten wijkt het bestuur af van de principes en uitgangspunten van de code, waarbij de reden van de afwijking wordt vermeld:

- *Het bestuur vervult zowel de taak van bestuur als de taak van de raad van toezicht.*

Voor de motivering van deze afwijking van de code wordt verwezen naar de wijze waarop het bestuur van het Faunafonds is samengesteld en benoemd overeenkomstig de artikelen 85, 86 en 87 van de Flora- en faunawet. Daarin is impliciet bepaald dat het bestuur zelf het orgaan is dat bestuurt en toezicht houdt op het reilen en zeilen van het fonds. Het bestuur houdt in beginsel toezicht op twee fronten, namelijk als orgaan dat de ontwikkeling van ideeën en voorstellen ten aanzien van in het wild levende dieren stimuleert en begeleidt (de strategie die moet leiden tot het realiseren van de doelstellingen) en anderzijds als een soort ‘raad van toezicht’ op de uitvoering van de taken van het secretariaat (bewaken van de operationele en financiële doelstellingen). Het bestuur is, zoals uit de wet blijkt, samengesteld uit verschillende geledingen die bij het faunabeleid in ons land betrokken zijn. Dat zijn de landbouw, de jacht, de natuurbescherming (zowel de gebieds- als de soortenbescherming) alsmede het dierenwelzijn. Voorts is een persoon uit de wetenschap met specifieke deskundigheid ten aanzien van dierecologie aan het bestuur toegevoegd. Met deze samenstelling is gewaarborgd dat alle belangen bij het Nederlandse faunabeleid voldoende in het bestuur zijn vertegenwoordigd. De onafhankelijk voorzitter zorgt dat het evenwicht tussen belangen gewaarborgd blijft.

- *Het bestuur heeft zelf een Rooster van Aftreden vastgesteld.*

In de Flora- en faunawet is voorzien in de benoeming van de bestuursleden. De wettelijke benoemingswijze staat naar de mening van het bestuur niet garant voor continuïteit. Daarom heeft het bestuur binnen de kaders van de wet in februari 2006 zelf een Rooster van Aftreden vastgesteld. Volgens dit rooster is voor de komende jaren bepaald welk bestuurslid zijn zetel op welk moment beschikbaar stelt. Alle zittende bestuursleden hebben zich aan dit Rooster van aftreden geconformeerd. Alle nieuwe bestuursleden zullen voor hun benoeming worden gevraagd hier eveneens mee in te stemmen. Zo is gewaarborgd dat regelmatig 'nieuw bloed' in het bestuur kan instromen. Voor de verschillende bestuurszetels zijn profielschetsen opgesteld. Bij het vervullen van vacante bestuurszetels worden steeds de betrokken de organisaties uitgenodigd een voordracht van minimaal twee personen te doen. Een delegatie van het bestuur heeft vervolgens een gesprek met de voorgedragen kandidaten, brengt aan het bestuur verslag uit van de gesprekken en doet vervolgens een voorstel voor benoeming in de bestuursvergadering. Als het bestuur daarmee instemt, wordt de Minister van EL&I voorgesteld samen met de Colleges van Gedeputeerde Staten van de provincies de voorgedragen persoon als nieuw Faunafondsbestuurslid te benoemen. Met deze werkwijze wordt, naar de mening van het bestuur, gewaarborgd dat de belangen, die bij de uitvoering van het faunabeleid een rol spelen, telkens voldoende aan bod kunnen komen. Ter uitvoering van het Rooster van Aftreden zouden per 1 juli 2010 de zetels van de voorzitter alsmede de zetels met deskundigheid ten aanzien van jacht, dierenwelzijn alsmede de zetel voor een bestuurslid afkomstig uit kringen van de wetenschap vacant komen. Op verzoek van de directeur NLP en met instemming van de colleges van Gedeputeerde Staten is de voorzitter gevraagd zijn benoemingstermijn, mede gelet op de discussie omtrent de decentralisatie van de Faunafondstaken te verlengen met één jaar tot de maximale benoemingstermijn is verstreken. Dat betekent dat de benoemingstermijn van de huidige voorzitter expireert per 30 juni 2011. In de loop van het verslagjaar heeft het bestuur besloten een vertrouwenscommissie aan te wijzen die tot taak kreeg de benoeming van een nieuwe voorzitter van het Faunafonds voor te bereiden. De Vertrouwenscommissie heeft een aantal gesprekken gevoerd en op basis van die gesprekken een kandidaat voorzitter aan het bestuur voor gedragen. Het bestuur heeft besloten de voordracht van de Vertrouwenscommissie over te nemen en de heer mr. G.J. Jansen te Zwolle bij de Minister van EL&I alsmede de colleges van gedeputeerde staten van de provincies per 1 juli 2011 voor benoeming voor te dragen. De voordracht is inmiddels schriftelijk aan de Minister voorgelegd. De heer Jansen was tot en met 31 december 2010 onder meer Commissaris van de Koningin in de provincie Overijssel.

De Staatssecretaris van EL&I is voorts verzocht de benoemingstermijnen van de heren C.W. Ripmeester (dierenwelzijn), R. Foppen (wetenschap) en J. Schellekens (jacht) per 1 juli 2010 voor de periode eindigend op 30 juni 2014 te herbenoemen. Voor een volledig overzicht van de benoemingsperiodes van de huidige bestuursleden wordt verwezen naar bijlage 1 van dit jaarverslag.

Bij het functioneren van het fonds let het bestuur erop dat er zoveel mogelijk transparant wordt gewerkt. Zo is besloten dat de vastgestelde verslagen van bestuursvergaderingen alsmede de aan de Staatssecretaris van EL&I uitgebrachte adviezen en de resultaten van in opdracht van het Faunafonds uitgevoerd onderzoek op de website van het Faunafonds worden geplaatst. Daarnaast worden per half jaar gerangschikt ook de uitbetaalde tegemoetkomingen op de website gepubliceerd. Het jaarverslag en de jaarrekening worden op de website van het Faunafonds gepubliceerd. Het bestuur heeft met ingang van dit jaar er uit milieu- en kostenoverwegingen voor gekozen het jaarverslag niet meer in boekvorm uit te brengen. Degenen die in het verleden het jaarverslag van het Faunafonds toegestuurd kregen ontvangen nu een brief waarin wordt meegedeeld dat het jaarverslag van het Faunafonds op de website van het Faunafonds is in te zien.

Conform het Aansturingarrangement Faunafonds dat tussen de Secretaris-Generaal van het

Ministerie van LNV en het bestuur van het Faunafonds is overeengekomen, vindt eens per twee jaar overleg met de Minister van LNV plaats over de taakuitoefening door het bestuur van het Faunafonds.

- *De inrichting van het financiële verslaggeving vindt plaats aan de hand van het door de Minister van EL&I nog in 2010 vastgestelde controleprotocol Faunafonds; Verantwoordingsgesprek met de Minister van EL&I*

De toenmalige Minister van LNV heeft in 2010 een controleprotocol vastgesteld op basis waarvan de financiële verslaglegging wordt opgemaakt. Voorts wordt het financieel verslag gecontroleerd door de externe accountant en wordt daarvan verslag gedaan in de controleverklaring, waarin voor zowel het jaarverslag als de jaarrekening van het fonds de wettelijk verplichte doelmatigheid- en rechtmatigheidsverklaring wordt afgegeven. Jaarlijks vindt over de wijze van besteding van middelen en de wijze waarop daarover verslag is gedaan een verantwoording plaats met een vertegenwoordiger van de Staatssecretaris van EL&I tijdens het Verantwoordingsgesprek.

Hierna zal de wijze waarop het toezicht op het functioneren van het fonds vorm en inhoud heeft gekregen worden toegelicht. Hierbij moet worden opgemerkt dat een grote rol is weggelegd voor het secretariaat van het Faunafonds. De medewerkers van het secretariaat verrichten, onder leiding en verantwoording van de secretaris de dagelijkse werkzaamheden. In de Mandaatregeling Faunafonds is vastgelegd voor welke werkzaamheden het bestuur de secretaris mandaat heeft verleend. De toezichtstaken van het bestuur zien op de in mandaat uitgevoerde taken van het secretariaat, alsmede op het eigen functioneren van het bestuur.

In het kader van good governance heeft het bestuur in 2007 een gedragscode voor bestuursleden en medewerkers van het Faunafonds vastgesteld. In de gedragscode zijn bepalingen opgenomen, die moeten voorkomen dat belangenverstremming optreedt bij bestuursleden en medewerkers. Overigens is de door het bestuur vastgestelde gedragscode voor wat de medewerkers van het Faunafonds aanvullend op de gedragscode, die al voor hen geldt als medewerkers van de directie Natuur Landschap en Platteland van het Ministerie van EL&I. De gedragscode is op de website van het Faunafonds gepubliceerd.

Bestuursvergaderingen

Het Faunafonds vergadert maandelijks, doorgaans op de eerste donderdag van de maand, meestal in Kasteel Groeneveld te Baarn. Twee keer per jaar wordt in beginsel 'op locatie' vergaderd en wordt aansluitend een werkbezoek gepland. Zo werd in februari 2010 de vergadering gehouden in Allingawier (Friesland), waar het bestuur na de lunch kennis heeft genomen van de verjagingspilot. In deze proef werden overwinterende ganzen met border collies van verjaaggebieden 'verjaagd' naar opvanggebieden. Aansluitend aan de bestuursvergadering van oktober 2010, die werd gehouden in Schermbeck, Duitsland, heeft het bestuur onder leiding van de förster kennisgemaakt met het faunabeheer in het Demmerwald. In dit gebied bestaande uit landbouw en bosbouw is met name het beheer van de edelherten die in dit gebied voorkomen, nader belicht.

De leden ontvangen een vergoeding van € 190 per bezochte vergadering plus reiskosten. De voorzitter ontvangt € 254 per bezochte vergadering plus reiskosten per bezochte vergadering. Daarnaast kan hij de extra bijeenkomsten en overleggen, die hij in de hoedanigheid van zijn functie bezoekt, tegen hetzelfde bedrag in rekening brengen.

In aanvulling op de toezichtrol, die het bestuur zelf vervuld en die hiervoor is beschreven, heeft het bestuur uit zijn midden een aantal commissies benoemd die tot taak hebben bepaalde

bestuursbesluiten, die door het secretariaat worden geconcipieerd voor besluitvorming in de bestuursvergadering voor te bereiden of die, in het geval van de Auditcommissie, toezichttaken verricht op het financiële middelenbeheer van het fonds. De commissies worden hierna beschreven.

Auditcommissie

Eind 2004 heeft de Minister van LNV de Regeling Liquidemiddelenbeheer vastgesteld en aan het bestuur van het Faunafonds toegezonden. De Regeling is binnen het bestuur besproken. Naar aanleiding daarvan heeft het bestuur besloten dat de wijze waarop het bestuur omgaat met zijn liquide middelen moet worden vastgelegd in een Treasurystatuut. Het concept van het statuut is voorgelegd aan de accountant van het fonds. Het concept met daarin opmerkingen van de accountant verwerkt, is vastgesteld in de bestuursvergadering van 7 april 2005.

Het Treasurystatuut bevat bepalingen hoe de liquide middelen die aan het fonds ter uitoefening van zijn taken ter beschikking worden gesteld, worden beschermd tegen ongewenste financiële risico's. Ook worden geregeld hoe de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van geldstromen beperkt gehouden kunnen worden, hoe renteresultaten kunnen worden geoptimaliseerd en hoe gewaarborgd wordt dat taken en verantwoordelijkheden duidelijk worden geregeld. Naar aanleiding van met name dit laatste punt is zowel van uit het bestuur als het secretariaat de wens voor de instelling van een Auditcommissie ontstaan. Deze commissie bestaat uit de voorzitter, twee bestuursleden, ondersteund door de secretaris en de medewerker financiën. De Auditcommissie wordt naast de werkzaamheden, die uit het Treasurystatuut voortkomen, ook ingezet bij de voorbereiding van financiële stukken, die aan het bestuur ter besluitvorming worden voorgelegd. Zo worden de concept-begroting alsmede de concepten van jaarrekening besproken in een vergadering van de Auditcommissie alvorens deze stukken ter besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd. Tijdens de bestuursvergadering wordt door één of meer leden van de Auditcommissie verslag gedaan van de bespreking van het betreffende onderwerp in de Auditcommissie. De Auditcommissie oefent op deze wijze toezicht uit op een groot deel van de financiële taken van het fonds. Voorts moet worden vermeld dat de delegatie van het Faunafonds tijdens het jaarlijkse gesprek met de Minister bestaat uit de leden van de Auditcommissie aangevuld met enkele andere bestuursleden van het Faunafonds. De Auditcommissie vergadert minimaal twee keer per jaar. In het voorjaar als de concept jaarrekening met de accountant wordt besproken en in het najaar als de concept begroting voor het volgend jaar is samengesteld.

De commissie bestaat uit de leden J.S. Huys, en A.G. Dijkhuis en J. Schellekens, welke laatste als voorzitter van de commissie optreedt. De secretaris en de medewerkster financiën van het secretariaat ondersteunen de commissie bij zijn werkzaamheden. De leden van de commissie vormen ook de basis voor de Faunafondsdelegatie voor het gesprek met de directeur NLP van EL&I over het verantwoording afleggen over de jaarstukken. De commissie handelt volgens het september 2008 door het bestuur vastgestelde Reglement Auditcommissie. In het reglement is de taak en de werkwijze van de Auditcommissie vastgelegd. Zo is ook bepaald dat de functies van voorzitter van het Faunafonds onverenigbaar is met de functie van voorzitter van de Auditcommissie.

Commissie Onderzoek Faunafonds

Een andere commissie uit het bestuur van het Faunafonds, die een rol vervult bij het toezicht op de taken van het Faunafonds, is de Commissie Onderzoek Faunafonds. Deze Commissie is in het verleden door het bestuur ingesteld ten behoeve van het opstellen van het Meerjarenprogramma Onderzoek Faunafonds 2002-2006. De Commissie bestaat uit vijf bestuursleden, ondersteund door de secretaris en

de coördinator onderzoek van het Faunafonds secretariaat. De Commissie heeft tot taak het onderzoek, waartoe door het bestuur van het Faunafonds is besloten, te volgen en te bezien of het overeenkomstig de afspraken wordt uitgevoerd. Daarnaast heeft de Commissie een rol bij het ontwikkelen van onderzoeksvragen en het definiëren van nieuwe onderzoeksvorstellen. Tenslotte bewaakt de Commissie het onderzoeksfonds, het budget dat voor onderzoek beschikbaar is. De Commissie Onderzoek vergadert doorgaans vier keer per jaar. De volgende leden hebben zitting in de Commissie Onderzoek: A.G. Dijkhuis, R.P.B. Foppen, C.W. Ripmeester, P.L. Sterkenburgh en J.J.T. Teeuwisse. Daarmee is elke discipline uit het bestuur vertegenwoordigd in de Commissie Onderzoek van het Faunafonds. Op verzoek kunnen andere bestuursleden op ad hoc basis deelnemen aan de vergaderingen van de Commissie Onderzoek.

In 2010 heeft de commissie zich bezig gehouden met de initiëring en de begeleiding van onderzoek, alsook de terugkoppeling van onderzoeksresultaten naar het bestuur, provincies en ministerie. Het onderzoek is uitgezet conform de doelstellingen zoals omschreven in het Meerjarenprogramma Onderzoek Faunafonds 2009-2013. In paragraaf 3.4 wordt verslag gedaan van de activiteiten van de commissie.

Klankbordgroep Faunafonds

Teneinde de contacten met de 'klanten' van het Faunafonds te intensiveren heeft het bestuur besloten tot de instelling van een klankbordgroep. De taak van de klankbordgroep is onder meer het bestuur te adviseren over zaken die aanvragers van een tegemoetkoming in de schade raken. De klankbordgroep is in 2010 niet bijeen geweest omdat er geen onderwerpen aan de orde waren die noopten tot het bijeenroepen van de klankbordgroep. De samenstelling van de klankbordgroep is als volgt: de heer P. de Koeijer zit de klankbordgroep voor. Verder hebben in de klankbordgroep zitting de heren: J. Huys, A. Hooijer, M. Dekker, E. Tijhaar, J. Zevenbergen, C. Smeets en W. Streekstra. Het secretariaat van de klankbordgroep wordt gevoerd door de heer M. Westebring, beleidsmedewerker Faunazaken bij het secretariaat van het Faunafonds.

2.2. 2010 in vogelvlucht

Faunabeheer(deel)plannen

In 2010 zijn een vijftal faunabeheer(deel)plannen in het bestuur besproken. Dit betrof het faunabeheerplan van de provincie Limburg en het faunabeheerplan Schiphol. Het faunabeheerplan van de provincie Limburg blonk uit door de volledigheid van het plan dat bij het bestuur veel lof oogstte. Het faunabeheerplan Schiphol vormt de basis voor de ontheffingen die de provincie Noord-Holland verleend ter handhaving van de vliegveiligheid op de nationale luchthaven. Voorts zijn de faunabeheerdeelplannen meeuwen Rotterdam, Zwarte Kraai/Kauw van Limburg, deelplan Ree Zeeland en het deelplan overzomerende ganzen Zuid-Holland behandeld.

Symposium Invasieve exoten

Op 11 maart 2010 heeft het bestuur het Symposium Invasieve exoten georganiseerd in Kasteel Groeneveld te Baarn. Tijdens dit symposium dat werd bijgewoond door een 150-tal vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke organisaties die zich met invasieve exoten bezig houden van gedachten gewisseld over het beleid ten aanzien van deze soorten. Tijdens de aan het eind gehouden

plenaire discussie bleek dat het huidige driesporten beleid van 1. voorkomen, 2. uitroeien en 3. beheren in de praktijk zich moeilijk laat uitvoeren. Provincies die verantwoordelijk zijn voor het beleid ten aanzien van beheer en schadebestrijding ondervinden juridische problemen bij de onderbouwing van de maatregelen die zij nemen bij de bestrijding van exoten. Naar aanleiding van het symposium is begin 2011 een advies aan de Staatssecretaris van EL&I uitgebracht met beleidsaanbevelingen hoe de aanpak van invasieve exoten in ons land kan worden verbeterd. Het verslag van het symposium alsmede het daarover uitgebrachte advies zijn in te zien op de website van het Faunafonds, www.faunafonds.nl.

Verlenging Dassen- en edelherten overeenkomsten

Tijdens de bestuursvergadering van maart 2010 heeft het bestuur besloten de destijds onder verantwoordelijkheid van het Jachtfonds en op verzoek van de toenmalige Minister van LNV van het Jachtfonds overgenomen overeenkomsten voor dassen en edelherten met ingang van 1 januari 2011 wederom met vijf jaren te verlengen. Het bestuur heeft hiertoe besloten nadat de provincies het bestuur hadden verzocht de overeenkomsten te verlengen. De meningen van de verschillende provincies zijn belangrijk omdat gedurende de nieuwe periode waarvoor de overeenkomsten zullen gelden de taken van het Faunafonds waaronder deze opvangovereenkomsten zullen worden gedecentraliseerd naar de provincies.

Advies wijziging Beneluxbeschikking met uitbreiding kalibers

De toenmalige Minister van LNV heeft het bestuur van het Faunafonds verzocht haar te adviseren omtrent een verzoek van de Waalse delegatie in het bestuur van de Benelux overeenkomst inzake jacht, de voor de jacht te bezigen kalibers uit te breiden. Het bestuur heeft ter voorbereiding van dit advies contact gezocht met ons omringende landen zoals Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, waar deze kalibers zijn toegestaan. Op grond van deskundigen uit deze landen verkregen informatie heeft het bestuur van het Faunafonds de Minister geadviseerd tot het onder voorwaarden instemmen met de uitbreiding van de kalibers in de Beneluxbeschikking middelen. Het advies is in te zien op de website van het Faunafonds, www.faunafonds.nl.

2.3. Wet- en regelgeving

In het verslagjaar 2010 zijn geen wijzigingen in de wet noch in de uitvoeringsregelingen van de wet doorgevoerd die voor het functioneren van het Faunafonds van belang zijn geweest.

2.4. Bedrijfsvoering

Administratieve Organisatie:

In het verslagjaar is de administratieve organisatie (AO) van de werkzaamheden van het secretariaat van het Faunafonds wederom geactualiseerd. In de AO is vastgelegd welke functionaris voor welke taken verantwoordelijk is en hoe de routing van bepaalde werkzaamheden verloopt. De AO is niet alleen voor nieuwe medewerkers van groot belang bij hun inwerkprogramma, maar wordt ook door de ervaren medewerkers als naslagwerk gebruikt. Bovendien maakt de accountant graag gebruik van de AO bij de controle van de jaarrekening.

Interne controle op de taxaties:

Het bestuur heeft ook in 2010 weer besloten dat een aantal taxaties wordt gecontroleerd door medewerkers/taxateurs van de Dienst Landbouw Voorlichting (DLV). Met deze dienst is afgesproken dat jaarlijks in 100 dossiers een controletaxatie door DLV wordt uitgevoerd. In 2010 zijn in 40 grasland- en 40 akkerbouw- en 20 fruitteeltdossiers controletaxaties uitgevoerd. De uitkomsten van de controletaxaties wezen uit dat in de meeste gevallen tot een nagenoeg zelfde taxatiebedrag werd gekomen en daar waar de uitkomsten afweken, er een verklaring voor kon worden gevonden. De reden voor de afwijking was dat meestal een ander referentiepunt als uitgangspunt voor de schadevaststelling was gekozen.

Digitale inwinning verzoekschriften:

Het lag in het voornemen om per 1 januari 2011 de mogelijkheid te openen een verzoekschrift tegemoetkoming Faunaschade op de website van het Faunafonds digitaal in te vullen en het vervolgens via de mail aan het secretariaat van het Faunafonds te zenden. Het project heeft echter aan het einde enige vertraging opgelopen. Hierdoor kon de streefdatum niet worden gehaald. Sinds 1 maart 2011 is het invullen en digitaal inzenden van een verzoekschrift tegemoetkoming Faunaschade evenwel mogelijk. Geconcludeerd moet worden dat in de eerste maand dat deze mogelijkheid bestaat ca. 40% van de aanvragen op deze wijze worden ingediend.

2.5. Financiën

In 2010 zijn in totaal 5.809 verzoekschriften Faunaschade ontvangen (in 2009: 5.311) en is in totaal bijna € 8,7 miljoen (in 2009: € 6,8 miljoen) aan tegemoetkomingen in de schade betaald. Dit bedrag is exclusief de schadecomponent in de ganzenopvangovereenkomsten voor de Waddeneilanden. Dat bedrag was € 664.208 (in 2009: € 649.414). In totaal heeft het Faunafonds in 2010 dus bijna € 9,4 miljoen betaald aan tegemoetkomingen (in 2009: € 7,5 miljoen). Voor een gedetailleerd overzicht van de financiën wordt volstaan te verwijzen naar de het hoofdstuk 3.1. uitvoering kerntaken alsmede naar de jaarrekening 2010, dat bij dit verslag is gevoegd.

3. Kerntaken

3.1. Uitvoering kerntaken

3.1.1. Verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten

In artikel 84 van de Flora- en faunawet is bepaald dat een belanghebbende die schade lijdt veroorzaakt door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten aan landbouwgewassen, vee, bossen of bedrijfsmatige visserij en die in redelijkheid niet tot zijn risico dient te blijven zich tot het Faunafonds kan wenden met een verzoek een tegemoetkoming in de schade te verlenen.

Tabel 1: aantallen ontvangen verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade over de jaren 2005 tot en met 2010:

Aantal verzoekschriften					
2005	2006	2007	2008	2009	2010
4839	4259	4080	4845	5311	5809

Het totaal aantal ontvangen verzoekschriften blijft toenemen ten opzichte van voorgaande jaren. Uit een analyse van de per maand ontvangen verzoekschriften blijkt dat het aantal ontvangen verzoekschriften gedurende de zomermaanden blijft stijgen. Naast de toename van het aantal verzoekschriften waarbij schade wordt veroorzaakt door zangvogels en wilde zwijnen wordt 50% van de groei in 2010 veroorzaakt door schade door ganzen. Vooral de overzomerende ganzen zijn hier debet aan.

Ook in 2010 zet de trend zich voort in de toename van het aantal verzoekschriften in verband met schade door overwinterende ganzen in het najaar. Met name het aantal ontvangen verzoekschriften in de maand oktober blijft stijgen. Deze stijging moet naast wilde zwijnen met name toegeschreven worden aan overwinterende ganzen die schade veroorzaken aan grasland. Het betreft hier de laatste weide- of maai-snedes. Mede door de stijgende voerprijzen vormt de laatste snede gras een steeds belangrijker aandeel in de totale voederbehoefte op een agrarisch bedrijf.

3.1.2. Verleende tegemoetkomingen

Hierna is in tabel 2 vermeld welke bedrag per diersoort is verleend als tegemoetkoming in de schade. Het gaat hierbij om de tegemoetkoming die per diersoort in 2010 is uitbetaald.

Toelichting op de cijfers:

Naast het totaal uitbetaalde bedrag van € 9.357.123 heeft ook Dienst Regelingen aan deelnemers aan de ganzenopvangregeling in het kader van PSAN een bedrag aan opbrengstenderving aan landbouwgewassen betaald. Wanneer het totaal door het Faunafonds uitgekeerde bedrag over 2010 wordt vergeleken met voorgaande jaren dan valt het volgende op:

Het bedrag dat als tegemoetkoming in de schade in het kader van de Regeling schadevergoeding Faunafonds is uitbetaald, bedraagt € 9.357.123. Wanneer dit bedrag wordt vergeleken met het aan tegemoetkomingen uitgekeerde bedrag in 2009, € 7.491.217, dan is er sprake van een forse toename van het uitbetaalde bedrag. Deze toename wordt veroorzaakt door een verdere groei van het aantal verzoekschriften en de stijging in de prijzen voor landbouwproducten. Met name de prijzen in het fruit zijn aanmerkelijk gestegen.

Diersoort:	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Haas	54.925	5.361	20.205	37.773	27.042	38.019
Konijn			279			
Fazant	12.807	11.258	14.333	8.586	11.763	2.135
Wilde eend	13.069	11.411	9.204	4.089	11.053	15.571
Houtduif		491		132	2.386	31
Patrijs				2.718		
Kolgans	1.378.620	793.120	907.615	2.267.768	1.094.709	1.296.576
Grauwe gans	1.353.286	1.081.357	1.344.536	2.246.282	1.594.771	1.917.884
Rietgans	78.157	50.733	29.619	88.345	57.651	70.341
Kl. rietgans	60.676	57.222	42.516	100.054	60.403	72.767
Brandgans	391.159	334.662	658.140	1.707.528	768.345	870.525
Rotgans	234.245	241.805	842.949	421.693	141.896	183.205
Canadagans	24.878	18.200	1.873	1.479	3.885	1.399
Overz.gans	391.636	18.887	3.638			
Overz. kolgans		10.351	14.518	72.833	80.663	52.190
Overz. Gr. gans		409.831	536.124	1.055.586	1.279.060	1.614.118
Overz. Br. gans		10.835	19.886	106.893	65.537	111.068
Kleine zwaan	3.429	2.329	2.502	4.074	3.822	5.052
Wilde zwaan	3.439	3.518	2.026	4.496	3.537	572
Knobbelzwaan	106.618	74.348	69.891	93.116	65.414	71.220
Bergeend	6.212	438	710	948	984	
Smient	611.914	553.586	624.992	768.144	523.002	417.805
Meerkoet	9.177	4.914	13.893	17.069	8.290	8.020
Waterhoen		541		1.324	1.733	187
Meesachtigen	85.063	229.357	189.192	1.572.370	508.398	1.322.887
Zanglijster		1.315	19.129	2.828	8.259	23.790
Merel		25.338	27.052	21.020	11.753	15.950
Vinkachtigen	5.504	19.213	63.919	119.171	9.510	68.360
Spechtachtigen			65.301	5.583		64
Ov. zangvogels	215.831	318.919	231.010	138.604	6.080	
Zwarte kraai	2.497	11.872	6.562	8.969	2.738	40
Roek	201.635*	72.638	39.271	80.258	66.257	50.807
Kauw	929	2.550		431		156
Ekster	2.836	2.786	2.102	9.736	3.912	8.653
Spreeuw	3.775	3.687	5.897		795	3.226
Scholekster					3.166	118
Havik		944				
Holenduif	10.335	1.266	960	5.722	13.095	10.517
Zilvermeeuw		58	377	73	343	
Huismus	301		1.833	975	410	390
Gaai	1.431	7.934	5.260	12.300	5.400	22.138
Kokmeeuw	3.411				1.762	
Turkse tortel						
Kievit						2.115
Edelhert	39.494	54.412	54.328	70.702	43.625	101.508
Damhert	10.171	8.038	21.882	36.311	71.076	39.502
Ree	20.317	12.504	7.910	538	20.566	17.448
Wild zwijn	9.469	13.262	49.119	46.239	124.342	155.653
Vos	925	8.516				
Das	70.915	61.381	71.243	59.252	101.119	100.108
Bever		2.135	174	139	61	723
Veldmuis	2.309.191	56.392	466			
Woelrat		715.239	19.951	4.965	33.190***	
Steenmarter						77
	7.728.277	5.324.954	6.042.387	11.207.116**	6.841.803****	8.692.915

Tabel 2: verleende tegemoetkomingen Jachtfonds en Faunafonds in 2005 tot en met 2010

* In dit bedrag zijn twee beslissingen opgenomen in gevallen waarbij het Faunafonds een tegemoetkoming heeft uitbetaald voor roekenschades welke onder de vigeur van de Jachtwet bij het Jachtfonds waren ingediend, maar waartegen bezwaar en beroep is ingesteld. In 2005 is in hoogste instantie door de Raad van State beslist en zijn de beroepen gegrond verklaard. Het bedrag dat met deze twee dossiers was gemoeid bedroeg (€ 21.354 en € 51.721) = € 73.075.

** In de jaarrekening 2008 is een totaalbedrag vermeld van € 11.206.207. Het verschil van € 909 heeft betrekking op correctieboekingen in 2008.

*** Dit bedrag betreft twee beslissingen na bezwaar waarbij een (hogere) tegemoetkoming is betaald in schade veroorzaakt door woelratten aan fruitbomen in het jaar 2005.

**** In de jaarrekening 2009 is een totaalbedrag vermeld van € 6.838.182. Het verschil van € 3.621 heeft betrekking op correctieboekingen in 2009. Het bedrag van € 6.841.803 is in 2009 betaald voor tegemoetkomingen in de schade. Daarnaast is € 649.414 betaald voor tegemoetkomingen in het kader van de opvang van overwinterende ganzen op de Waddeneilanden (Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog). Deze opvangovereenkomsten, die door het Faunafonds worden uitgevoerd, kennen dezelfde systematiek als de PSAN overeenkomsten voor de ganzenopvang die in de rest van Nederland kunnen worden afgesloten. Het totaalbedrag aan in 2009 verleende tegemoetkomingen bedraagt derhalve € 7.491.217.

Opnieuw is het bedrag aan tegemoetkomingen in schade veroorzaakt door overzomerende ganzen gestegen. De stijging van het uitbetaalde bedrag is gestegen met € 352.116. Deze stijging wordt veroorzaakt door een toename van het aantal verzoekschriften en een stijging van de prijzen. Ook in 2010 is het door het College van Gedeputeerde Staten in de provincie Noord-Holland gevoerde beleid, om ter ondersteuning van verjaging overzomerende ganzen met het geweer te doden van invloed geweest op de stijging van het uitbetaalde bedrag. Ontheffinghouders meenden dat de voorwaarden waaronder de ontheffingen waren verleend in de praktijk niet werkbaar waren. De bestrijding met ondersteunend afschot van schadeveroorzakende diersoorten heeft hierdoor enige maanden stilgelegen. Hierdoor heeft het Faunafonds een belangrijk beoordelingscriterium, het tijdig aanvragen en adequaat gebruik van de ontheffing, alvorens een tegemoetkoming in schade wordt verleend, in deze provincie beperkt kunnen toepassen. Op 6 juli 2010 heeft een delegatie van het bestuur hierover een gesprek gevoerd met de verantwoordelijke gedeputeerde Bont, waarna enkele aanpassingen zijn doorgevoerd en de verleende ontheffingen weer in gebruik zijn genomen.

Ook het bedrag dat betaald is in schade veroorzaakt door vogels aan afrijpend fruit, is fors gestegen en benadert hiermee het bedrag in het recordjaar 2008. Naast de forse stijging van prijzen is het aantal verzoekschriften dat voor deze vorm van schade is ingediend, gestegen van 419 stuks in 2009 naar 539 stuks in 2010. Een vergelijkbare ontwikkeling van het aantal verzoekschriften heeft zich ook in 2008 voorgedaan toen er ook sprake was van hoge fruitprijzen.

Wanneer de uitkeringen ten behoeve van de afzonderlijke diersoorten worden vergeleken met voorgaande jaren dan valt met name het volgende op.

De tegemoetkomingen in de schade door bejaagbare soorten is in totaliteit licht gestegen. Opvallend is de daling in de betaalde tegemoetkomingen, waarbij de schade is veroorzaakt door fazanten. Deze daling kan toegeschreven worden aan één specifieke situatie waarbij fazanten schade veroorzaakten aan rabarber. De daling is veroorzaakt door een versoepeling van het provinciale beleid met betrekking tot de mogelijkheden schade door fazanten te bestrijden met gebruikmaking van het geweer alsook een striktere toepassing van de te treffen maatregelen bij kapitaalsintensieve gewassen om schade te voorkomen. De schade door hazen wordt vooral veroorzaakt in suikerbieten, winterwortelen en akkerbouwmatig geteelde groentegewassen, zoals broccoli en ijsbergsla. In 2010 is deze weer gestegen en ligt daarmee op het niveau van 2008.

Ook het betaalde bedrag aan tegemoetkomingen in de schade, die wilde zwijnen hebben toegebracht, is opnieuw gestegen. Het totaal in 2010 uitbetaalde bedrag voor tegemoetkoming in wilde zwijnenschade bedraagt € 155.653. Dit is een stijging met ruim € 30.000 ten opzichte van 2009. Opvallend hierbij is een forse toename in het aantal ontvangen verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade door wilde zwijnen. Het aantal ontvangen verzoekschriften is gestegen van 135 stuks in 2009 naar 246 verzoekschriften in 2010. Met name in de zogenaamde 'nulopie-gebieden' neemt de druk van de wilde zwijnen op de landbouwgronden toe.

Verder is opvallend de schade veroorzaakt door edelherten. Het aantal ontvangen verzoekschriften is licht teruggelopen, maar de totale schade is meer dan verdubbeld. Het bedrag is gestegen van € 43.625 in 2009 naar een bedrag van € 101.508 in 2010. Bij een nadere analyse blijkt dat 75% van het bedrag betrekking heeft op schade in maïspancelen. Ook de schade in aardappelen vertoont een aanmerkelijke stijging.

Als gevolg van het gewijzigde beleid met betrekking tot het beheer van de populatie damherten in de

provincie Noord- en Zuid-Holland, is de schade fors teruggelopen. In 4 situaties is in 2010 de totale schade getaxeerd op € 1.381. In 2009 was het getaxeerde bedrag nog € 71.076.

Intensief overleg tussen de beheerder van het leefgebied de Amsterdamse Waterleiding Duinen, de betrokken provincies, gemeenten, agrariërs en het Faunafonds heeft er toe geleid dat er ruimere mogelijkheden zijn ontstaan in het beheer van damherten om schade op met name percelen met bloembollen tegen te kunnen gaan.

3.1.3. Bezwaarschriften

In 2010 zijn er meer bezwaarschriften ontvangen door het Faunafonds dan in het jaar 2009. Deze toename loopt gelijk met een toename van het aantal verzoekschriften. Voor een deel is de toename van het aantal ontvangen bezwaren tegen beslissingen van het Faunafonds te verklaren door het strenger beoordelen van het adequate gebruik van de verleende ontheffingen waarmee ter ondersteuning van de verjaging enkele van de schadeveroorzakende diersoorten kunnen worden gedood. Per 28 februari 2010 heeft het bestuur besloten hiervoor een strikter beoordelingsbeleid op toe te passen. Procentueel gezien zijn er in 2010 minder bezwaren ingediend tegen besluiten van het Faunafonds. In 2009 is tegen 3,7% van alle beslissingen bezwaar aangetekend en in 2010 is dit nagenoeg gelijk, namelijk 3,34%.

Het secretariaat heeft vanwege de toename van het aantal bezwaarschriften een efficiency slag toegepast. In het verleden werd bij ieder ontvangen bezwaarschrift een zienswijze geschreven, voordat dit bezwaarschrift door werd gestuurd naar de afdeling Recht en Rechtsbescherming van de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I. Op dit moment wordt een inhoudelijke beoordeling toegepast op de bezwaarschriften om te bekijken of een zienswijze nodig is. Daarnaast worden de bezwaarschriften niet meer per post verstuurd naar DR, maar gescand en per e-mail verzonden, wat een aanzienlijke besparing aan verzend- en kopieerkosten oplevert. Nadat een bezwaarschrift is ontvangen, neemt de Dienst Regelingen contact op met de bezwaarde om het bezwaarschrift door te spreken en te beoordelen of een hoorzitting gewenst wordt door de bezwaarde. Na de beoordeling van het bezwaarschrift brengt de Dienst Regelingen een advies uit aan het Faunafonds in de vorm van een concept beslissing op bezwaar. In 2010 heeft de Afdeling Recht en Rechtsbescherming 306 (in 2009: 298) adviezen in de vorm van concept beslissingen op bezwaar aan het Faunafonds doen toekomen. In 2 gevallen is het bezwaarschrift niet ontvankelijk verklaard, omdat dit (ver) buiten de bezwaartermijn was verzonden aan het Faunafonds. 11 bezwaarschriften zijn gedeeltelijk gegrond verklaard, 6 bezwaarschriften zijn ingetrokken. De overige bezwaarschriften zijn nog in behandeling of zijn ongegrond verklaard.

In 157 gevallen is direct, nadat het bezwaarschrift was ontvangen, een herziene beslissing genomen op basis van aanvullende gegevens, die in bezwaar zijn aangeleverd. De toename van het aantal herziene beslissingen is te verklaren door de coulance, die het bestuur heeft toegepast ten aanzien van het voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming met betrekking tot verzoekschriften uit de provincie Noord-Holland. Deze coulance zorgde ervoor dat aanvragers van een tegemoetkoming uit de provincie Noord-Holland in bepaalde gevallen toch in aanmerking konden komen voor een tegemoetkoming als zij niet geheel aan de voorwaarden voldeden.

De oorzaak hiervan was dat ontheffinghouders wegens de stringente ontheffingvoorwaarden naar hun mening geen effectief en efficiënt gebruik konden maken van de verleende ontheffingen en deze daarom niet hebben aangewend. Het bestuur was van oordeel dat grondgebruikers, die buiten deze discussie stonden, niet de gevolgen daarvan voor hun rekening zouden moeten dragen.

3.1.4. Beroepschriften

In 2010 zijn door verschillende rechtbanken 29 uitspraken gedaan naar aanleiding van beroepen die zijn ingesteld tegen de beslissingen op bezwaar van het Faunafonds. Hiervan zijn 5 beroepen gegrond verklaard. Twee beroepen zijn niet ontvankelijk verklaard. In 2010 zijn 5 uitspraken van de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State in hoger beroep ontvangen. In 3 gevallen is het hoger beroep ongegrond verklaard en in 2 gevallen gegrond.

3.1.5. Klachten

In het verslagjaar 2010 heeft de Klachtencommissie van het Faunafonds geen klachten ontvangen. Een enkele keer zou een schriftelijke of een mondelinge uiting van een contact als een klacht kunnen worden opgevat, maar een telefoontje van de klachtencoördinator of de secretaris bleek voldoende om onduidelijkheden op te lossen of toe te lichten. Ook bij het Ministerie van EL&I zijn geen klachten over het Faunafonds geregistreerd.

Wel heeft het bestuur in 2010 een advies ontvangen, dat de Nationale ombudsman heeft uitgebracht naar aanleiding van een klacht van een gemachtigde van een grondgebruiker, waarover in het verslagjaar 2009 is gerapporteerd. Deze gemachtigde had namens een grondgebruiker een bezwaarschrift ingediend. Vanwege verschillende communicatiestoornissen heeft de behandeling van het bezwaarschrift veel te lang geduurd. Hiervoor had het Faunafonds in de bezwaarfase al zijn verontschuldiging aan de gemachtigde aangeboden. De Nationale ombudsman heeft logischerwijze bevestigd dat de redelijke bezwaartermijn in dit dossier was overschreden. Inhoudelijk heeft de Nationale ombudsman geen oordeel gegeven over de uiteindelijke beslissing, het bezwaar niet ontvankelijk te verklaren. In zijn advies heeft de Nationale ombudsman met een verwijzing naar de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht geadviseerd een klacht in een dossier, waarin ook een bezwaarschrift is ingediend, ook als klacht moet worden behandeld. Het bestuur heeft deze visie overgenomen en de klachtenregeling op dit punt aangepast.

In het verslagjaar uitgebrachte adviezen

3.2. Adviezen aan de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

In het verslagjaar zijn drie formele adviezen aan de Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit aangeboden.

Op 8 oktober 2010 is het advies inzake de verruiming van de Kalibers aan de Minister van EL&I aangeboden. In dat advies concludeert het Faunafonds na onderzoek in enkele ons omringende landen dat er voor de situatie in ons land in beginsel geen noodzaak bestaat voor wijziging van de beschikking. Anderzijds geldt ook dat er geen overtuigende bezwaren zijn, die er toe zouden nopen de beschikking niet te wijzigen. Het bestuur heeft kennisgenomen van onder meer in Wallonië de wens bestaat de beschikking te wijzigen. Daarom heeft het Faunafonds positief geadviseerd over de ontwerpbeschikking, mede gelet op de wens dat regelgeving in naburige landen zo veel als mogelijk gelijkloend dient te zijn. Ten overvloede merkt het bestuur op dat het belangrijk is dat er in de jachtopleiding en het daaraan gekoppelde jachtexamen dat onder ministerieel toezicht staat, aandacht wordt besteed aan het gebruik van kleinere kalibers en de daaruit voortkomende beperkingen wat betreft effectieve reikwijdte.

In het advies heeft het bestuur gemeend de Minister tevens te wijzen op een ander punt in de BENELUX beschikking dat in de praktijk op bezwaren stuit. In de beschikking is het gebruik van de geluiddemper en de restlichtkijker niet toegestaan. Hiervan is naar de opvatting van het Faunafonds geen ontheffing mogelijk. Beide middelen staan echter onder meer een effectief bereiken van de nulstand voor wilde zwijnen buiten de aangewezen leefgebieden in de weg. Nu waarschijnlijk de BENELUX beschikking toch wordt gewijzigd met de verruiming van kalibers geeft het Faunafonds in overweging ook het op ontheffing toestaan van het gebruik van de geluiddemper en de restlichtkijker bij de BENELUX partners te bepleiten.

Op 27 oktober 2010 heeft het bestuur het advies inzake de wijziging van de Regeling Beheer en Schadebestrijding dieren aangeboden aan de Minister van LNV. Op basis van een drietal in het advies genoemde rapporten is naar de opvattingen van het Faunafonds overtuigend aangetoond dat de Pallas' eekhoorn een risico vormt op schade aan de inheemse flora en fauna en dat daarmee de plaatsing op de bijlage 1 van de Regeling Beheer en Schadebestrijding dieren voldoende is onderbouwd. Het bestuur adviseert de Minister van LNV daarom de Pallas' eekhoorn op de bijlage 1 bij het Besluit te plaatsen.

Voor wat betreft de huiskraai zijn de conclusies uit een in het advies aangehaald rapport voor het bestuur van het Faunafonds voldoende voor de stelling dat de huiskraai een risico vormt op schade aan de inheemse flora en fauna en dat daarmee de plaatsing op de bijlage 1 van de Regeling Beheer en Schadebestrijding dieren voldoende is onderbouwd. Het bestuur adviseert de Minister van EL&I daarom de huiskraai op de bijlage 1 te plaatsen.

Op 18 november 2010 heeft het bestuur van het Faunafonds het advies inzake het Mastaanbod 2010 aangeboden aan de Staatssecretaris van EL&I. In het advies concludeert het bestuur van het Faunafonds op basis van de door IPC uitgevoerde inventarisatie naar de mastverwachting 2010, dat 2010 een slecht mastjaar lijkt te worden. Dit heeft tot gevolg dat de wilde zwijnen op zoek gaan naar voedsel en daardoor beter zichtbaar worden. Verwacht mag worden dat bij voldoende inspanningen door de jachthouders de methode aanzit met gebruik van lokvoer voldoende effectief is om het geplande afschot te realiseren. Binnen de kaders van de reguliere ontheffing heeft het College van Gedeputeerde Staten alle middelen beschikbaar gesteld, die het realiseren van het geplande afschot mogelijk maakt. Aanvullende mogelijkheden zoals de 1:1 op methode zijn dan ook niet nodig.

Deze (formele) adviezen zijn te raadplegen op de website van het Faunafonds www.faunafonds.nl.

3.3. Adviezen aan de Colleges van Gedeputeerde Staten van de provincies

Provincies zijn wettelijk verplicht het Faunafonds advies te vragen over het faunabeheerplan en het verlenen van ontheffingen op basis van artikel 68 van de Flora- en faunawet.

Hierna is in tabel 3 opgenomen het aantal verzoeken voor een advies voor een ontheffing voor afschot ter ondersteuning van de verjaging van schadeveroorzakende dieren, die voor advisering aan het Faunafonds zijn voorgelegd.

Tabel 3: aantal verstrekte adviezen over ontheffingen art 68 Ff-wet:

Provincie	2009	2010
Groningen	5	2
Friesland	5	8
Drenthe	3	7
Overijssel	6	6
Gelderland	9	35
Flevoland	10	10
Utrecht	9	20
Noord-Holland	17	21
Zeeland	18	24
Zuid-Holland	11	20
Noord-Brabant	17	16
Limburg	10	10
Totaal	120	179

In verhouding tot vorig jaar is het aantal afgegeven adviezen gestegen. Echter in verhouding tot eerdere jaren kan gesteld worden dat het aantal adviesaanvragen zich stabiliseert.

In december 2010 is door alle provincies advies gevraagd op het voornemen tot het sluiten van de jacht en de opschorting van de ontheffingen in het kader van beheer en schadebestrijding wegens de winterse weersomstandigheden. In nagenoeg alle gevallen is de betreffende provincie geadviseerd over te gaan tot sluiting van de jacht en het opschorten van de verleende ontheffingen. Omdat de bepalingen omtrent beheer en schadebestrijding op grond van de landelijke vrijstellingsregeling niet zijn opgeschort ontstond in het land onduidelijkheid over de bestrijding van ondermeer schade door konijnen (fruitboomopstanden) en houtduiven (diverse koolsoorten).

3.4. Onderzoek en voorlichting

Meerjarenprogramma Onderzoek 2009-2013

Het Faunafonds heeft in december 2009 het meerjarenprogramma onderzoek 2009-2013 vastgesteld. In het meerjarenprogramma 2009-2013 zijn de doelstellingen en resultaten uit het voorgaande meerjarenprogramma geëvalueerd en is richting gegeven aan het door het Faunafonds te initiëren onderzoek voor de komende jaren.

De onderzoeksprioriteiten in het meerjarenprogramma 2009-2013 zijn bepaald aan de hand van de volgende drie punten:

- de schadeomvang, welke groepen diersoorten veroorzaken de meeste schade?
- de evaluatie van het vorige Meerjarenprogramma, wat hebben we geleerd, wat is inmiddels voldoende

bekend en waar is vervolgonderzoek aan de hand van de bij het bestuur en de maatschappelijke partners levende vragen nog wenselijk?

- relevante maatschappelijke ontwikkelingen, o.m. de nota dierenwelzijn, de exotenproblematiek en het lerend beheren in het faunabeheer.

Het Faunafonds wil met dit meerjarenprogrammaonderzoek bijdragen aan het voorkomen en bestrijden van landbouwschade door beschermde inheemse diersoorten, door de volgende doelstellingen:

- Het toetsen van middelen en maatregelen en methoden voor grondgebruikers op hun effectiviteit en efficiëntie om schade te voorkomen of te beperken.
- Het toetsen van de effectiviteit en efficiëntie van alternatieve preventieve middelen en alternatief populatiebeheer, welke mogelijk als vervanging zouden kunnen dienen voor verjaging en populatiebeheer door middel van afschot.
- Het verbeteren en ondersteunen van efficiënte en doelgerichte uitvoering van de beheercyclus in faunabeheer, het zogenaamde lerend beheren, zoals benoemd in de Flora- en faunawet en beschreven in de faunabeheerplannen.
- Het uitvoeren van kwalitatief goed onderzoek, zodat betrouwbare uitkomsten worden gegenereerd, waardoor robuuste informatie verzameld wordt waarop gefundeerde beleidsbeslissingen mogelijk zijn.
- Gebruik te maken van een flexibel meerjarenprogramma, waarbij ruimte opengelaten wordt om nieuwe ontwikkelingen, in de zin van schadeomvang, -gewassen en schadeveroorzakende diersoorten te kunnen onderzoeken.
- Het stimuleren en ondersteunen van de ontwikkeling van innovatieve middelen en maatregelen uit de praktijk, door mensen werkzaam in de landbouwsector of op het gebied van preventie van faunaschade.
- Indien beroep wordt gedaan op het Faunafonds voor cofinanciering en dus sprake is van gedeelde belangen, waardoor ook een breder draagvlak bestaat voor het onderzoek, heeft dit de voorkeur van het Faunafonds.

Belangrijke schadeveroorzakende diersoorten, waar in de periode 2009-2013 onderzoek naar zal worden geïnitieerd, zijn:

- broedende en overzomerende ganzen, met name grauwe gans, brandgans en exoten, zoals Nijlgans en Canadese gans;
- overwinterende ganzen, met name kolgans, grauwe gans en brandgans;
- zangvogels, met name mezen en kraaiachtigen;
- zoogdieren, onder meer wilde zwijnen, vossen en bevers.

Naast onderzoek naar schadeveroorzakende soorten, zal er aandacht zijn voor de volgende onderwerpen:

- ontwikkeling van innovatieve middelen voor schadepreventie en populatiebeheer uit de praktijk;
- rol van exoten in de landbouwschade in Nederland;
- evaluatie van de faunabeheerplannen en het lerend beheren in het faunabeheer.

Bijzondere leerstoel Faunabeheer aan Wageningen Universiteit

Deze leerstoel is in 2007 door de KNJV aangeboden aan Wageningen Universiteit en houdt zich bezig met de ecologische, beheersmatige en financieel-economische aspecten van het faunabeheer. Prof. Ron Ydenberg, van de Simon Fraser University, Vancouver, bekleedt de leerstoel voor vijf jaar. Het Ministerie van LNV, het Faunafonds, Stichting De Eik en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) financieren de leerstoel.

AIO 'Geese small-scale'

Het Faunafonds financiert ten behoeve van de bijzondere leerstoel Faunabeheer aan de Wageningen Universiteit een tijdelijke onderzoeker (AIO) voor vier jaar. Deze AIO zal de beheersmaatregelen voor ganzen in ruimte en tijd in relatie tot voedselkwaliteit, verjaging en predatie bestuderen met behulp van experimenten met brandganzen. Inmiddels zijn er twee wetenschappelijke artikelen gepubliceerd in vooraanstaande tijdschriften, te weten:

- Kurvers, R.H.J.M., B. Eijkelenkamp, K. van Oers, B. van Lith, S.E. van Wieren, R.C. Ydenberg & H.H.T. Prins (2009) Personality differences explain leadership in barnacle geese. *Animal Behaviour* 78:447–453.
- Kurvers, R.H.J.M., H.H.T. Prins, S.E. van Wieren, K. van Oers, B.A. Nolet & R.C. Ydenberg (2009) The effect of personality on social foraging: shy barnacle geese scrounge more. *Proc. R. Soc. B* 277(1681): 601-608.
- Kurvers, R.H.J.M., K. van Oers, B.A. Nolet, R.M. Jonker, S.E. van Wieren, H.H.T. Prins & R.C. Ydenberg. 2010. Personality explains the use of social information. *Ecology Letters* 13:829-837.
- Kurvers, R.H.J.M., V.M.A.P. Adamczyk, S.E. van Wieren & H.H.T. Prins. In press. The effect of boldness on decision making in barnacle geese is group-size-dependent. *Proc. R. Soc. B*.

Postdoc bijzondere leerstoel Faunabeheer

Het Faunafonds financiert eveneens de Postdoc positie (2010-2012) aan de bijzondere leerstoel Faunabeheer en de Resource Ecology Group (REG) van de Wageningen Universiteit. Hierbij zal een gepromoveerd onderzoeker voor twee jaar worden aangesteld om protocollen te ontwikkelen voor tellingen van schadeveroorzakende soorten, zoals grote hoefdieren, wildsoorten en exoten, om de omvang en ontwikkeling van deze populaties te schatten, gebruikmakend van gegevens van SOVON en Wildbeheereenheden.

Voor het uitvoeren van efficiënt en doelmatig populatiebeheer en afschot is accurate kennis nodig over de omvang en trend van populaties op meerdere schaalniveaus. Deze kennis bepaalt immers de inspanning die nodig is om de populatie op een gewenst niveau te brengen. Bij de huidige monitoring van schadeveroorzakende soorten, grote hoefdieren, wildsoorten en exoten is de nauwkeurigheid en precisie van de tellingen en afschotgegevens onvoldoende bekend voor een efficiënt en effectief beheer. Door optimalisatie en standaardisatie van de huidige protocollen kunnen de nauwkeurigheid en precisie van de tellingen beter ingeschat worden.

De onderzoeksdoelstellingen zijn:

- Het opstellen van drie nieuwe protocollen voor:
 - gebiedsdekkende tellingen door WBE's aanvullend op deeltellingen SOVON;
 - zoogdiertellingen (hoefdieren, vos) en;
 - registratie afschotgegevens van WBE's;
- Het ontwikkelen van methodes om de nauwkeurigheid en de precisie van de tellingen vast te stellen en te integreren met bestaande GIS – methoden met gebruik van expertkennis en nieuwe statistische methoden.

Pilot verjaging van overwinterende ganzen door border collies

Het bestuur van het Faunafonds heeft besloten in de provincie Friesland in het winterseizoen 2009/2010, dat loopt van 1 oktober 2009 tot en met 30 april 2010, een pilot uit te voeren, waarbij wordt getracht ganzen van graslandpercelen te verjagen met behulp van border collies. Als onderzoeksgebied

zijn de ganzenfoerageergebieden de Kuststripe en de Sudwesthoeke in zuid-west Friesland gekozen. In deze foerageergebieden is een aantal witte vlekken gelegen, die niet als ganzenfoerageergebied zijn aangewezen.

De ganzen bleken met behulp van de getrainde honden goed te verjagen. De hond moest een grote groep veelal in meerdere delen van het perceel jagen. De verjaagde ganzen vielen over het algemeen op vrij korte afstand weer in. De kans dat een gemerkte Kleine Rietgans, die eenmaal in een verjaaggebied was gezien, daar ook binnen het zelfde seizoen nog een keer werd gezien, bleek tijdens de border collie proef veel lager te zijn dan in voorgaande seizoenen. Lag deze kans in de winters 2005/06, 2006/07 en 2007/08 rond de 55 - 60 %, in het jaar dat met bordercollies werd verjaagd, was die kans ruim gehalveerd tot 23 %. Het lijkt er dus op dat er wel degelijk een effect van het verjagen met border collies opgetreden is, en dat daardoor de Kleine Rietganzen veel minder geneigd waren terug te keren naar de gebieden waarvandaan ze verjaagd werden. Verwacht wordt dat dit effect voor Kolganzen en Brandganzen groter zal zijn dan voor Kleine Rietganzen, omdat deze soorten zich makkelijker laten verjagen

Tijdens het onderzoek is gebleken dat de deelnemende bedrijven (verjaaggebieden) te verspreid en te versnipperd gelegen waren om optimaal te kunnen werken met de honden. Het opzoeken van de ganzen en de verplaatsingen tussen de verschillende bedrijven en clusters nam relatief veel tijd in beslag. Ganzen, die verjaagd werden, vielen vaak in op percelen van naastgelegen niet-deelnemers en mochten dan niet opnieuw verjaagd worden. Achtereenvolgende verjaagacties, totdat de ganzen in het foerageergebied zitten, waren hierdoor vaak niet mogelijk. Duidelijk is geworden dat bij de verjaging van ganzen met border collies het verjaaggebied zoveel mogelijk aaneengesloten en duidelijk begrensd dient te zijn. Het verjaaggebied moet daarbij bij voorkeur tegen of vlak bij een ganzenfoerageergebied liggen, zodat de ganzen hier ook daadwerkelijk naar toe gejaagd kunnen worden en daar verder met rust worden gelaten. Verder is een goede ontsluiting van het gebied van groot belang om effectief te kunnen verjagen.

Het gebruik van border collies is naar de mening van het bestuur in potentie een geschikte methode om ganzen te verjagen, zij het dat de methode behoorlijk arbeidsintensief is en de oppervlakte die één verjager aan kan beperkt. Verjaging met border collies is daardoor bij grote oppervlakten minder geschikt als een op zichzelf staande methode. Op grond daarvan heeft het bestuur besloten niet de voorwaarde te stellen dat schadeveroorzakende ganzen of andere vogels met border collies of andere getrainde honden moeten worden verjaagd alvorens voor een tegemoetkoming in de schade in aanmerking te komen.

Pilotproject Grauwe ganzen Texel

Op Texel speelt een problematiek van schade en schadepreventie door overzomerende ganzen. De terreinbeherende organisaties op Texel hebben in samenspraak met andere betrokken partijen onderzoek geïnitieerd naar de effecten van de ganzen op landbouw en natuurdoelstellingen, alsmede naar de effectiviteit van in de 'Handreiking voor beleid ten aanzien van overzomerende ganzen' beschreven aantalbeperkende maatregelen.

In 2009 is een start gemaakt met de 'pilot Texel', waarin de effecten van broedende ganzen op natuurdoelstellingen en op de landbouw, alsmede de methoden om nadelige effecten te beperken onderzocht worden. Het pilotproject heeft een looptijd van drie jaar (2009-2011) en sluit nauw aan op het Beleidsondersteunende onderzoek naar overzomerende ganzen dat eerder door LNV werd

gefinancierd. Ook sluit het aan bij het hieronder beschreven onderzoek van het Faunafonds naar 'landbouwschade overzomerende ganzen'.

Projectdoelstellingen 2009-2011:

- 1 Welke effecten hebben de aantalbeperkende maatregelen in 2008 gehad op de populatieomvang (broedende) ganzen op Texel? Is de populatie aangevuld door aanwas en/of door toevoer van elders (Noord-Holland).
- 2 Hoe groot is de effectiviteit van de maatregelen die op Texel worden toegepast voor het terugdringen van de landbouwschade en schade aan natuurdoelstellingen daar?

Beoogde projectresultaten:

- Een heranalyse van het effect van beheersmaatregelen op populatiedynamiek met de beschikbare gegevens tot september 2010.
- Een schatting van de effectiviteit van het onklaar maken van grauwe ganzen eieren op basis van kuikentellingen in juni (na het onklaar maken van eieren) in 2009 en 2010.
- Een voorlopige schatting van de dispersie van grauwe ganzen binnen, van en naar Texel op basis van de grauwe ganzen die in 2009 en 2010 van halsbanden zijn voorzien.
- Tussentijdse resultaten van de relatie tussen aantallen grauwe ganzen en landbouwschade en hoe beheersmaatregelen tegen ganzen effect hebben gehad op de ontwikkeling van landbouwschade.
- Tussentijdse resultaten van de studie naar het effect van grauwe ganzen op botanisch soortenrijke graslanden.
- Tussentijdse resultaten van de studie naar het effect van grauwe ganzen op duinplassen.

De eindrapportage wordt begin 2012 verwacht.

Onderzoek landbouwschade overzomerende ganzen

In 2009 is een start gemaakt met het Beleidsondersteunende onderzoek naar overzomerende ganzen dat eerder door LNV gefinancierd werd, alsook het hierboven genoemde pilotproject dat door het Faunafonds gefinancierd is. Het onderzoeksproject heeft een looptijd van drie jaar (2009-2011). Het Faunafonds beoogt hiermee inzicht te krijgen in de relatie met overwinterende ganzen en de factoren die van bepalend zijn voor de ruimtelijke spreiding van landbouwschade.

Projectdoelstellingen 2009-2011:

- 1 Welk deel van de landbouwschade in de winter wordt veroorzaakt door ganzen die in Nederland broeden? Ofwel, welk deel van de in Nederland overwinterende grauwe ganzen (en brandganzen) is afkomstig uit Nederlandse broedpopulaties (afzonderlijk bepaald per regio)?
- 2 Wat is de ontwikkeling in landbouwschade veroorzaakt door Grauwe ganzen in de periode 2000-2009 en welk deel hiervan wordt veroorzaakt door overzomerende Grauwe ganzen?
- 3 Welke landbouwkundige (gewassenkeuze, beheer) en landschappelijke factoren bepalen de ruimtelijke en temporele variatie in landbouwschade en welke aanbevelingen kunnen worden gedaan ten aanzien van gewaskeuze en gebiedsinrichting om landbouwschade te voorkomen.

Beoogde projectresultaten:

- Welk deel van de in Nederland broedende grauwe ganzen in de periode 2000-2009 ook in Nederland heeft overwinterd (afzonderlijk bepaald per regio).
- Wat is de ontwikkeling in landbouwschade veroorzaakt door grauwe ganzen in de periode 2000-2009 en welk deel hiervan veroorzaakt wordt door overzomerende grauwe ganzen.

- Welke landbouwkundige (gewassenkeuze, beheer) en landschappelijke factoren de ruimtelijke en temporele variatie in landbouwschade bepalen en welke aanbevelingen gedaan kunnen worden ten aanzien van gewaskeuze en gebiedsinrichting om landbouwschade te voorkomen.

Deze projectresultaten bieden het Faunafonds verbeterde mogelijkheden de door ganzen veroorzaakte gewasschade te duiden, een betere voorlichting te geven en zo effectief mogelijk te beheren. De eindrapportage wordt begin 2012 verwacht.

Waarnemingen en monitoring van individueel gemerkte ganzen - www.geese.org

Het Faunafonds draagt bij aan het monitoringsprogramma [geese.org](http://www.geese.org), waarbij waarnemers de locaties van individueel gemerkte ganzen online (www.geese.org) kunnen doorgeven. Het doel is een gegevensbestand van gemerkte ganzen te genereren, waarmee de jaarlijkse overleving, de ruimtelijke verspreiding en de trekbewegingen in kaart kunnen worden gebracht. De gegevens worden gebruikt voor analyses ten behoeve van wetenschap, beleid en bescherming.

De monitoring van de gemerkte ganzen stelt ons tevens in staat de gevolgen van geïmplementeerd beleid te meten en zonodig de gehanteerde modellen bij te stellen en te verbeteren. Zo'n vorm van adaptief beheer stelt ons in staat om de kennislacunes en de onzekerheid langzaam aan weg te nemen en te komen tot een optimaal en breed gedragen beleid ten aanzien van ganzenpopulaties.

Het Vogeltrekstation gaat [Geese.org](http://www.geese.org) beheren samen met Alterra en SOVON. Naast het Faunafonds, hebben de GaN en enkele andere nationale en internationale organisaties de toezegging gedaan dit project de komende jaren te financieren dan wel te ondersteunen.

Effectiviteit van het vossenbeheer op de Sallandse heuvelrug.

Op de Sallandse Heuvelrug leven de laatste Nederlandse korhoenders. De populatie is klein en zeer kwetsbaar. De oorzaken voor de vroegere achteruitgang en het recente gebrek aan herstel zijn nog onvoldoende begrepen. Predatie op nesten, jonge vogels en volwassen hoenders kan daar ook een rol bij spelen. Vanuit een verzorgingsprincipe, besloot het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug de bestrijding van vossen en kraaien op de centrale heide en directe omgeving te intensiveren. Daartoe werd door Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten een fulltime coördinator predatiebestrijding aangesteld. Tegelijkertijd werd een onderzoek begonnen naar de effectiviteit van de vossenbestrijding. De doelstelling is een vossenbestrijding die (1) effectief is, en (2) door de beheerders met de hun beschikbare financiële middelen over een lange periode is vol te houden.

De vraagstellingen voor het evaluerend onderzoek zijn als volgt:

- Neemt de activiteit van vossen op de heide af als gevolg van de bestrijding?
- Leidt afschot van vossen tot verschuivingen bij buurvossen?
- Wat voor (en hoeveel) vossen worden er geschoten (leeftijd, geslacht, etc), hoeveel worpen worden daarmee voorkómen, en kan hiermee de effectiviteit van de bestrijding worden ingeschat?
- Kan in de geadviseerde periode de bestrijding voldoende effectief gebeuren?

Met de sinds 2009 gehanteerde opzet van de vossenbestrijding op de Sallandse Heuvelrug, ten behoeve van het korhoen, worden veel meer vossen kort voor het broedseizoen geschoten dan voorheen het geval was. Het begeleidende onderzoek laat zien dat het mogelijk is om met een goede organisatie van de vossenbestrijding het aantal vossen op en rond de heide in de broedtijd van het korhoen duidelijk te

verminderen, door tussen 1 februari en half mei vossen te bemachtigen, voornamelijk met hulp van aardhonden en aanzit bij voerplekken. In reactie op afschot van hun burens breiden vossen hun territoria uit; enkele nog aanwezige zwervende vossen vestigen zich in opengevallen territoria. In totaal daalt de vossenactiviteit op de heide tussen februari en juni. Afschieten van vossen voorafgaand aan 1 februari heeft nauwelijks of geen effect op de stand in februari, met name veroorzaakt door instroom van zwervende vossen van elders.

Pilot Firefly bird diverter ter voorkoming van schade aan rijpend fruit door zangvogels

Uit het eerder door SOVON uitgevoerde pilotexperiment bleek dat de Firefly bakenkaart een schade verminderd effect zou kunnen hebben op vogelschade aan Conference peren. Gebaseerd op deze eerdere resultaten heeft het Faunafonds een tweejarig aanvullend onderzoek (2010-2011) gestart om de effecten van de Firefly bakenkaart op een grotere schaal toetsen.

Er worden twee onderzoeksvragen onderscheiden:

- 1 Heeft de Firefly bakenkaart een significant verminderend effect op schade veroorzaakt door vogels aan rijpende Conference peren?
- 2 Heeft de positionering van de Firefly bakenkaart binnen de boomgaard een effect op de vermindering van schade veroorzaakt door vogels aan rijpende Conference peren?

Hiermee wordt beoogd zekerheid te verkrijgen over de effectiviteit van het preventieve middel, alsook een kwantificering van de mate waarin schadebeperking bereikt kan worden. Op basis van de beoogde projectresultaten is dan een helder en gefundeerd advies richting fruitsector mogelijk.

Uitrastering van landbouwgebieden voor overzomerende ganzen: De Deelen

De sterke toename in landbouwschade veroorzaakt door grauwe ganzen is aanleiding voor preventieve alsook populatieregulerende maatregelen. Vaak blijken de effecten van verjaging, eieren schudden en afschot onvoldoende effectief te zijn. Om die reden is in De Deelen, Friesland een andere aanpak gekozen om landbouwschade in de zomer te proberen te verminderen en is een driejarig onderzoek (2007-2009) opgezet door SOVON, Staatsbosbeheer, Provincie Friesland, Faunafonds, LTO-Noord, Boer en Natuur en Boerenvereniging Fjûrlannen.

In dit driejarig project wordt de effectiviteit van het ontoegankelijk maken van opgroei habitat van Grauwe Ganzen, gelegen op het boerenland rondom het natuurgebied, onderzocht. Met een raster wordt beoogd dat Grauwe Ganzen in de zomer minder landbouwschade veroorzaken rondom het natuurgebied. Daarnaast wordt getracht de jongenproductie te verminderen.

De resultaten van de pilot laten zien dat het terreingebruik van de broedvogels sterk is beïnvloed. De aanwezigheid van grauwe ganzenfamilies op agrarische gronden werd voorkomen, daar waar rasters stonden en ook is op die plaatsen de gewasschade door broedvogels verminderd. Wel bleek uit de proeven dat, daar waar geen raster stond, hogere aantallen familiegroepen aanwezig waren. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat families uit het gebied weggetrokken zijn naar andere aangrenzende natuurgebieden en dat de jongenoverleving verminderd is. Tevens laat dit zien dat de draagkracht van het natuurgebied zelf te klein is om grote aantallen ganzen met jongen in leven te houden. Hierdoor zullen dichtheidsafhankelijke effecten optreden. Op termijn zal hierdoor vermoedelijk ook de groep niet-broedende grauwe Ganzen afnemen waardoor ook zij minder gewasschade kunnen toebrengen op het boerenland rondom De Deelen.

Huidige en toekomstige landbouwschade van exoten – de case van Nijlgans en Grote Canadese gans

Het Faunafonds heeft twee onderzoeken geïnitieerd naar potentiële gewasschade veroorzaakt door exoten, te weten de nijlgans en de grote Canadese gans. Dit in navolging van en in aanvulling op de recent, onder verantwoordelijkheid van het Team Invasieve Exoten (ministerie EL&I), gereedgekomen risicoanalyses van beide soorten.

Het Faunafonds tracht met deze opdracht betrouwbaar materiaal over schade aan landbouwgewassen te verkrijgen. Dit is wenselijk, omdat er geen schaderegeling bestaat voor gewasschade door exoten met als gevolg dat eventuele schade niet geregistreerd wordt en in de toekomst ook niet aantoonbaar zal zijn. Door deze studies zal een objectieve schatting van de omvang van de schadeproblematiek mogelijk zijn. Een goed beeld van eventuele schade thans in en de toekomst is noodzakelijk voor een goede onderbouwing van het faunabeleid en het exotenbeleid.

Op basis van bestaande kennis is onderzoek gedaan naar de dagelijkse energiebehoefte, die vertaald wordt naar schade aan typen landbouwgewassen onder verschillende omstandigheden. Deze wordt vergeleken met bestaande informatie over concrete schade.

Conclusies nijlgans:

- De getaxeerde schade door grauwe ganzen vertoont een sterke overeenkomst met de berekende schade (ruim 4 miljoen euro) in termen van totale jaarlijkse consumptie van droge stof. De berekende waarde ligt bijna 20% hoger dan de cijfers uit het veld (ruim drie miljoen euro).
- Op basis van deze verhouding kan worden aangenomen, dat bij een berekende huidige schade door nijlganzen van ruim 0,5 miljoen euro de schade in het veld zou worden getaxeerd op ruim 0,4 miljoen euro.
- Naar de huidige kennis zal zonder beperkende maatregelen het aantal broedparen van nijlganzen nog bijna kunnen verdrievoudigen, waarbij de totale populatie nog ruimschoots kan verdubbelen. Dit leidt er toe dat de mogelijke schade door nijlganzen zou kunnen verdubbelen en mogelijk richting 1 miljoen euro zal gaan.

Conclusies grote Canadese gans:

- Op basis van de huidige groeicijfers verwachten we in 2020 circa 25.000 broedparen Canadese ganzen in Nederland. Dit komt overeen met circa 100.000 individuen. Dit aantal is mede afhankelijk van de concurrentiekracht van grauwe ganzen.
- De verwachte schade per seizoen in 2020 bedraagt voor de doorgerekende variant met 100.000 ganzen in respectievelijk winter, nawinter en voorjaar-zomer 277.900 ± 59.913 euro, 954.506 ± 169.084 euro en circa $3.116.877$ euro (foutmarge kon niet worden berekend).
- De verwachte schade per maand in 2020 bedraagt voor de doorgerekende variant met 60.000 ganzen in respectievelijk winter, nawinter en voorjaar-zomer 166.740 ± 35.948 euro, 572.704 ± 101.450 euro en circa $1.122.074$ euro (foutmarge kon niet worden berekend).

Potentiële beverschade in Nederland

Het Faunafonds heeft een analyse laten uitvoeren van de verwachte toekomstige door bever veroorzaakte schade in Nederland. Op basis van de huidige ontwikkeling is de te verwachten verspreiding en populatieomvang voor 2015-2020 en 2025-2030 in beeld gebracht. Momenteel leven er ca. 500 bevers in Nederland verdeeld over 150 uurhokken. De aantalschatting voor 2025 komt neer op ca. 1.600-2.000 dieren verspreid over ca. 400 uurhokken. Eén en ander hangt samen met eventuele translocaties van dieren naar nieuwe regio's in Nederland. Het is de verwachting dat met de groei van de

populatie de problemen en optredende schades naar rato mee zullen groeien. Schade veroorzaakt door bevers is grofweg op te splitsen in drie categorieën: natschade door dambouw, vraatschade aan bomen en veldgewassen en graafschade in oevers en waterkeringen.

Om de balans tussen bever en mens te handhaven, wordt gepleit voor de invoering van een bevermanagement gebaseerd op ervaringen in Beieren, maar aangepast aan de Nederlandse situatie. De vier pijlers van het bevermanagement zijn: 1. professioneel advies en uitgebreide communicatie, 2. preventieve maatregelen, 3. schadefonds en 4. ingrijpen bij onacceptabele natschade of gevaar voor de veiligheid. Mede gezien de delegatie van vrijwel alle natuurbeschermingstaken naar provincies, ligt het voor de hand de coördinatie van het toekomstige bevermanagement via de provincies te laten lopen. Waterschappen kunnen daarbij een uitvoerende taak krijgen en maken de afweging of een beverdam acceptabel is, conform het opgestelde beverprotocol.

Bijdrage aan de instandhouding van het ringwerk in eendekooien

Om het ringwerk ook in de toekomst te kunnen continueren, alsmede de eendekooien en het ambacht te behouden, heeft het WREN (de werkgroep die zich bezig houdt met het ringen van eenden in eendekooien) het projectvoorstel opgesteld 'Hoe vliegen de eenden? Hoeveel ringen de kooikers! – 100 jaar ringwerk in eendekooien'. Dit projectvoorstel heeft een looptijd van 15 jaar en beoogt het kooibedrijf en het ringwerk duurzaam in stand te houden door onder meer: nieuwe kooikers en ringers op te leiden, jaarlijks een hoger aantal eenden te ringen, het ringwerk in eendekooien breder kenbaar te maken en wetenschappelijk onderzoek te initiëren. De eerste twee jaar wordt het ringonderzoek uitgevoerd. Over de gehele looptijd, tot en met 2025, worden jaarlijks 1.000 eenden m.b.v. vrijwillige kooikers en ringers geringd. Eendekooien zijn als wetenschappelijk instrument onvervangbaar voor de verzameling van verspreidings- en demografische gegevens over schadeveroorzakende soorten.

Bijdrage aan de Goose Specialist Group (GSG) van Wetlands International

Het Faunafonds heeft een financiële bijdrage verleend aan conferentie over ganzen van Noord-Eurazië van de 'Goose Specialist Group (GSG)' van Wetlands International en de 'Goose, Swan and Duck Study Group of North Eurasia'. De GSG conferentie vindt plaats op 24–29 maart 2011 in Elista, Rusland.

De belangrijke onderwerpen van de conferentie zijn:

- Flyways en geografische verspreiding van ganzenpopulaties;
- Populatiedynamiek;
- Populatiebeheer;
- Fundamentele studies naar de biologie van watervogels.

Contraceptie als beheermethode van hoefdierpopulaties.

Vanwege een maatschappelijke vraag over dierenwelzijn en praktische problemen met letale methoden heeft het Faunafonds een literatuurstudie laten verrichten naar de mogelijkheden van contraceptiemiddelen om hoefdierpopulaties te beheren.

Vroege studies hebben enkele chemische sterilisatiemiddelen getest, maar de meeste daarvan zijn niet geschikt gebleken om daarmee in het wild levende hoefdieren te behandelen. Sommige zijn onpraktisch vanwege de noodzaak van herhaalde toediening of de grote volumes, die geïnjecteerd moeten worden om effect te verkrijgen (o.a. (synthetische) hormonen), terwijl andere afvallen vanwege negatieve

bijwerkingen op de gezondheid van behandelde dieren (o.a. DES, levonorgestrel). Een ander probleem van de meeste chemocontraceptiemiddelen is hun resistentie tegen biologische afbraak, waardoor de middelen via de voedselketen overgedragen kunnen worden of zich ophopen in het milieu. Het meest veelbelovende chemocontraceptiemiddel is waarschijnlijk de GnRH-agonist leuprolide, dat wel biologisch afbreekbaar is. Eén dosis leuprolide was 100% effectief in het voorkomen van dracht bij verschillende soorten hoefdieren gedurende één jaar, zonder het reproductief gedrag van behandelde dieren te verminderen of de bronsttijd te verlengen. Op korte termijn lijken de bijwerkingen van leuprolide op gedrag en gezondheid minimaal te zijn, maar er is onvoldoende informatie beschikbaar over de effecten van langdurige behandeling met leuprolide.

Afhankelijk van het beheersdoel en de soort- en gebiedsspecifieke populatiegegevens moet 50-90% van de vruchtbare vrouwtjes in een populatie behandeld worden om de populatie te stabiliseren of te reduceren. Hoeveel jaar het duurt voor de populatie in grootte afneemt, is variabel en afhankelijk van de soort- en gebiedsspecifieke gegevens zoals sterfte en immigratie. In geschikte situaties kan men een populatie eerst met letale methoden reduceren en vervolgens door middel van contraceptie op het gewenste aantal houden. Omdat de arbeidskosten een belangrijk deel uitmaken van de totale kosten van een contraceptieprogramma is het gebruik van langwerkende contraceptiemiddelen het meest efficiënt. Als het behoud van genetische variatie van belang is, kunnen echter beter kortwerkende middelen gebruikt worden, zodat een groter deel van de populatie een bijdrage kan leveren aan de genenpool. Ook verkleint het gebruik van kortwerkende middelen het risico op uitsterven van kleine populaties.

Contraceptie kan een waardevolle methode zijn om hoefdierpopulaties te beheren, maar omdat elke situatie anders is met betrekking tot diersoort, populatiegrootte, gebied, doelstelling, budget en andere factoren, moet per situatie bekeken worden of contraceptie een geschikte aanvulling kan zijn op het beheer.

Wasol proef in Limburg om schade door wilde zwijnen te voorkomen.

Het Faunafonds heeft een veldexperiment opgezet om de werende werking van het Wasol systeem (Bernatex collageenbanden) op wilde zwijnen uit te testen. Volgens eerdere ervaringen zouden de Bernatex collageenbanden een onveilig gevoel bij wilde zwijnen geven, waardoor deze de gemarkeerde percelen zouden mijden.

Op een drietal locaties is het systeem toegepast. Van deze drie proeflocaties, bleek er één niet bruikbaar omdat zich daar vanwege de lagere aantallen wilde zwijnen in zijn geheel geen schade heeft voorgedaan. Op de andere twee proefpercelen is aangetoond dat het Wasol systeem geen preventieve werking heeft, aangezien er net zoveel of meer schade ontstaan is binnen de proefpercelen als binnen de controlepercelen. Slotsom is dat er geen werende werking van het Wasol systeem uitgaat.

Steenmarter - tevredenheidsonderzoek onder cursusdeelnemers

De herkolonisatie van oostelijk Nederland door de steenmarter sinds eind jaren zeventig heeft tot overlastsituaties met burgers geleid. De drie meest voorkomende soorten van overlast veroorzaakt door de steenmarter zijn:

- Stankoverlast
- Schade aan auto's of gebouwen
- Predatie van pluimvee

Het Kenniscentrum Dierplagen heeft de cursus 'Steenmarter' ontworpen om de schade aangebracht door de steenmarter te minimaliseren. De cursus behandelt onder meer de wettelijke condities omtrent het beheer van steenmarters, biologie van de soort en preventieve middelen om schade te voorkomen. Teneinde de tevredenheid van de cursusdeelnemers te meten en mogelijke verbeterpunten te benoemen, is een enquête voor de deelnemers ontwikkeld.

De cursus steenmarter werd door de respondenten positief gewaardeerd. De kwaliteit van de inhoud van de cursus wordt als hoog beschouwd en van belang voor toepassing bij het uitvoeren van diverse functies in de steenmarterproblematiek. Verbeterpunten zijn:

- De respondenten hebben behoefte aan informatie en ervaringsexpertise van de praktische invulling van de Flora- en Faunawet.
- Meer aandacht voor een praktisch onderdeel waar de cursisten in het veld kan worden onderwezen over de schade, voetafdrukken en achtergelaten sporen van de steenmarter.
- Aanvullende informatie over preventieve maatregelen en informatie m.b.t. het aanvragen van ontheffingen en vergunningen.

Bijdrage aan boek Wilde zwijnen

Het Faunafonds heeft financieel en inhoudelijk bijgedragen aan de publicatie van het populair-wetenschappelijke boek Wilde Zwijnen. Wilde Zwijnen is een toegankelijk boek voor een breed publiek en belicht objectief de positieve en negatieve kanten. Het boek verhaalt in begrijpelijke taal en wetenschappelijk onderbouwd over thema's als populatiedynamiek, ziekten en landbouw. Uitgave in samenwerking met de Zoogdierverseniging. Referentie: Groot Bruinderink, G.W.T.A. & J.J.A. Dekker (Eds.), Wilde Zwijnen. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Bijdrage aan het themanummer over ganzen van de Levende Natuur

Het Faunafonds heeft bijgedragen aan het speciale themanummer van de Levende Natuur over ganzen. Referentie: Bommel, F.P.J. van & T.M. van der Have (2010) Toenemende aantallen ganzen, toenemende kosten? De Levende Natuur 111(1): Themanummer Ganzen in Nederland en Vlaanderen.

Website Faunafonds

Sinds de start van het Faunafonds heeft het Faunafonds een eigen website, te bereiken via www.faunafonds.nl. De oorspronkelijke website was in 2002 gebouwd en sindsdien heeft de site een steeds belangrijker plaats in de voorlichtingsactiviteiten van het Faunafonds gekregen. Eind 2008 is de oorspronkelijke website vervangen door de nieuwe, huidige, website.

In de onderstaande tabel zijn enkele bezoekgegevens van de afgelopen twee jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de goed wordt bezocht. In 2010 is de website 20.904 keer bezocht, waarbij in totaal 77.040 pagina's zijn bekeken (gemiddeld 3,69 pagina's per bezoek). In vergelijking met 2009 is het aantal bezoekers in 2010 iets teruggelopen. Dit verschil is toe te schrijven aan de publicatie (en de mogelijkheid tot het gratis aanvragen) van de Handreiking Faunaschade in oktober 2009, waardoor er toen een sterke piek in de bezoekersaantallen viel waar te nemen.

De pagina waarvan het verzoekschrift tegemoetkoming faunaschade is te downloaden is, evenals in 2009, met afstand het meest bekeken. In 2010 is die pagina 12.386 keer bekeken (tegen 10.944 in 2009). Ter vergelijk: de pagina met informatie over wat men moet doen om voor een tegemoetkoming

in aanmerking te kunnen komen, is het op één na meest bezocht en kon rekenen op 3.432 bezoekers. De voornaamste reden om de website van het Faunafonds te bezoeken lijkt hiermee het indienen van een verzoekschrift te zijn.

	bezoeken		gem. bezoeken per dag		max. bezoeken per dag	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009
januari	1.915	1.791	61,77	57,77	102	90
februari	2.049	1.839	73,18	65,68	106	93
maart	2.185	2.066	70,48	66,56	114	101
april	1.715	1.704	57,17	56,80	101	81
mei	1.653	1.899	53,32	61,26	107	102
juni	1.410	1.579	47,00	52,63	84	72
juli	1.584	1.897	51,10	61,19	89	86
augustus	2.106	1.896	67,94	61,16	112	92
september	1.589	1.749	52,97	58,30	83	82
oktober	1.765	2.916	56,94	94,06	114	458
november	1.520	1.867	50,67	62,23	80	84
december	1.413	1.381	45,58	44,55	80	65
Totalen	20.904	22.520	57,27	61,87		

Tabel:
bezoekersaantallen
website in 2009 en
2010

Presentaties door bestuur en medewerkers

De secretaris heeft op 15 januari 2010 tijdens Actualiteitendag van de Vereniging voor Agrarisch Recht in sportcentrum Papendal te Arnhem een inleiding gehouden over de actuele stand van zaken met betrekking tot de Flora- en faunawet alsmede de jurisprudentie daarover. De bijeenkomst werd bijgewoond door ca. 350 leden van de Vereniging.

Regelmatig verzorgen de consultants inleidingen voor afdelingen van landbouworganisaties, wildbeheereenheden en overige belangstellenden. In het verslagjaar zijn op deze wijze 17 presentaties verzorgd, waarbij in totaal bijna 750 personen aanwezig zijn geweest. Het merendeel van de presentaties zijn verzorgd voor agrariërs en jagers. Een enkele keer is een presentatie gegeven voor leden van een Agrarische Natuurvereniging en voor leden van een agrarische studieclub. De onderwerpen van de presentaties varieerden van een algemene inleiding over de werkzaamheden van het Faunafonds en de voorwaarden waaronder een tegemoetkoming kan worden verkregen tot de specifieke problemen die ganzen en grote hoefdieren veroorzaken aan landbouwgewassen.

Perscontacten

In het verslagjaar heeft het Faunafonds een aantal malen de pers gehaald. Het betrof meestal verschillende korte en langere artikelen in landelijke en regionale kranten en in de vakliteratuur voor agrariërs en jagers over de taken van het Faunafonds alsmede over het verlenen dan wel weigeren van een gevraagde tegemoetkoming in de schade.

Overige representatieve verplichtingen

De secretaris heeft op 29 januari 2010 de relatiedag van de KNJV te Oosterhout bijgewoond. Op 23 februari 2010 was een groot deel van het bestuur en medewerkers van het Faunafonds aanwezig bij de opheffingsbijeenkomst van het Jachtfonds. Ter gelegenheid van deze bijeenkomst heeft het Jachtfonds een herinneringsboek over een halve eeuw Jachtfonds uitgebracht. De secretaris heeft voor dit boek een hoofdstuk geschreven over de opvolger van het Jachtfonds, het Faunafonds.

De voorzitter en de secretaris hebben op 21 april 2010 het Voorjaarsforum van Natuurmonumenten bijgewoond. Op 27 april 2010 waren de voorzitter en de secretaris aanwezig bij de officiële opening van de kantoorruimtes van de Zoogdierverseniging en SOVON te Nijmegen.

Op 25 mei 2010 was de secretaris aanwezig bij de Kennisbasisdag van de Wageningen Universiteit. Op 6 juli 2010 hebben de voorzitter, de secretaris en een tweetal medewerkers van het Faunafonds een gesprek gevoerd met de Noord-Hollandse gedeputeerde Jaap Bont over de problemen die in die provincie waren ontstaan over de ontheffingsvoorwaarden verbonden aan de verleende ontheffingen voor aan verjaging ondersteunend afschot van schadeveroorzakende diersoorten. Op 6 oktober 2010 waren de voorzitter en de secretaris aanwezig bij een symposium in het Natuurplaza te Nijmegen. Op 3 november 2010 hebben de secretaris en de consultant voor Noord-Holland in Vijfhuizen een symposium over vogelaanvaringen op Schiphol bijgewoond. Tenslotte heeft een aantal bestuursleden waaronder de voorzitter en een ruime delegatie van de medewerkers van het Faunafonds op 10 november 2010 het door de Zoogdierenvereniging georganiseerde symposium over wilde zwijnen in Nederland te Apeldoorn bijgewoond.

3.5. Overige taken van het Faunafonds

De Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit heeft het bestuur van het Faunafonds gevraagd, afgeleid van de wettelijke taken, een aantal andere taken permanent op zich te nemen. Dit betreft in hoofdzaak taken die in het verleden door het Jachtfonds werden uitgevoerd en die betrekking hebben op de volgende onderwerpen: onderhoud rasters, gedoogovereenkomsten dassen, gedoogovereenkomsten edelherten en preventieve maatregelen rotganzen Texel. Na de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet heeft het Faunafonds stilzwijgend deze taak overgenomen. In 2005 heeft de Minister het Faunafonds formeel verzocht deze taken over te nemen.

Onderhoud rasters

Ter voorkoming en beperking van schade door edelherten en wilde zwijnen is in de tijd van het Jachtfonds ca. 200 km afrastering aangebracht op de Veluwe. Deze rasters, die veelal op particuliere gronden staan, werden door het Jachtfonds onderhouden. Na 1 april 2002 is het onderhoud van de rasters door het Faunafonds overgenomen. Jaarlijks vindt een inspectie van alle rasters plaats en wordt bezien welk deel van het raster moet worden vervangen. Inspectie en onderhoud vindt plaats door Arfman Holten. Wordt in de loop van het jaar schade aan een raster gemeld, dan wordt Arfman verzocht de reparatie daarvan zo spoedig mogelijk ter hand te nemen. Op plaatsen waar geen raster kan worden geplaatst, bij wegevergangen bijvoorbeeld, zijn betonnen roosters aangebracht.

Dassenovereenkomsten

Het Faunafonds heeft, mede op verzoek van de provincies in 2010 besloten met ingang van 2011 opnieuw overeenkomsten voor de periode van vijf jaar af te sluiten met grondgebruikers die een dassenburcht of één of meer dassenpijpen op hun gronden hebben.

Edelhertenovereenkomsten

Het Faunafonds heeft in 2006 met 27 ondernemers op de Veluwe overeenkomsten afgesloten voor het medegebruik van landbouwpercelen door edelherten. De landbouwpercelen zijn voorzien van een wilde zwijnenkerend raster wat geen belemmering vormt voor edelherten. Voor de schade, die edelherten aan de gewassen veroorzaakten is met deze ondernemers een overeenkomst gesloten. In de overeenkomst zijn afspraken gemaakt over het toelaten van de edelherten op de gewassen en de wijze waarop de schade door de edelherten zal worden gecompenseerd. Deze overeenkomsten zijn afgesloten voor een periode van vijf jaren. In 2010 is besloten dat met ingang van 2011 de overeenkomsten opnieuw voor een periode van vijf jaren worden afgesloten.

Taxaties van de overeenkomsten die in het kader van de opvang van overwinterende ganzen worden verricht

Met de directie Natuur Landschap en Platteland en de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I is afgesproken dat het Faunafonds opdracht verleent de schade door overwinterende ganzen en smienten in de aangewezen ganzenfoerageergebieden op percelen waarvoor grondgebruikers een opvangovereenkomst voor het opvangen van overwinterende ganzen en smienten (PSAN) laat vaststellen. De kosten daarvan worden aanvankelijk door het Faunafonds voorgeschoten en achteraf gedeclareerd bij de Dienst Regelingen.

4. Bedrijfsvoering

4.1. Secretariaat

Het verslagjaar 2010 uitgedrukt in cijfers laat het volgende beeld zien.

5809 verzoekschriften werden ontvangen (2009: 5311, een stijging van 9,38%). Hiervan kwamen 4355 verzoeken tot een uitbetaling (2009: 3924, 10,98% minder dan vorig jaar). Voor wat betreft de ganzenopvangovereenkomsten op de Waddeneilanden geldt het volgende beeld. In 2010 zijn hiervoor 139 afgesloten (2009: 130, een toename van 6,92%). Ook kon de doorlooptijd van de afhandeling van verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade binnen de administratie verder worden verminderd. De totale doorlooptijd, de periode tussen ontvangst van het taxatierapport en het moment van betalen van de tegemoetkoming is van 41 dagen in 2009 iets opgelopen naar 46 dagen in 2010. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat nu direct bij het ontvangst van het verzoekschrift de brief met vragen over het gebruik van de ontheffing wordt meegestuurd. In een aantal gevallen wordt verzuimd daarop tijdig antwoord te geven, waarna een herinnering naar de aanvrager moet worden gestuurd. De tijd die hiermee is gemoeid wordt meegeteld als doorlooptijd. Het bestuur heeft na de invoering van de Wet Dwangsom bepaald dat deze termijn de tien weken niet mag overschrijden. Hieraan is in 2010 ruimschoots voldaan!

Formatie van het secretariaat

De formatie van het secretariaat van het Faunafonds is bepaald op 12 fte permanent en 2,5 fte tijdelijk. De tijdelijke formatie heeft betrekking op de coördinator onderzoek (0,5 fte) een beleidsmedewerker faunazaken (1 fte) en een uitzendkracht om piekbelastingen over het jaar op te vangen (1 fte). Het bestuur heeft besloten voor de onderzoekstaken 0,5 fte beschikbaar te stellen uit de onderzoeksgelden. Het bestuur heeft medio 2009 besloten de overeenkomst met de heer Frans van Bommel van Van Bommel Faunawerk ook in 2010 te continueren. De detacheringovereenkomst met de beleidsmedewerker Mark Westebring is eveneens verlengd tot en met 31 december 2011. Daarnaast ontvangt het Faunafonds van 2008 tot en met 2010 jaarlijks € 120.000,- voor het zelf uitvoeren van de intake van verzoekschriften en de betalingen van tegemoetkomingen. Hiervoor is 1 fte tijdelijk ingevuld.

4.2. Informatisering en automatisering

De verzoekschriften faunaschade worden ingevoerd in het Faunafonds3000 systeem, een op MSAccess en SQL-server gebaseerd automatiseringsprogramma. Voor het beheer en onderhoud van dit programma wordt een extern bedrijf ingeschakeld. In het verslagjaar 2010 zijn in de procesapplicatie van het Faunafonds3000 meerdere praktische verbeteringen aangebracht, vooral met betrekking tot controleopties. Hierdoor wordt de inhoudelijk voortgang inzichtelijker gemaakt. Als middel daarvoor is een zogenaamd dashboard met referentiekaders gemaakt, waarvan de opties en praktijk en efficiencywensen nog verder aangepast kunnen worden. Tevens is een groot deel van de procesbeschrijving en werkwijze van de applicatie geactualiseerd. De procesbeschrijving is aangepast conform de gemiddelde ITIL standaardisen, die hiervoor gelden.

ICT reorganisatie DICTU

Vanwege een reorganisatie van de ICT tak van EL&I nodig door de samenvoeging van de departementen van LNV en EZ, bleek de noodzaak van een up to date procesbeschrijving onderdeel van dat traject. Daardoor wordt de procesbeschrijving in de toekomst ook voor de reorganisatie van DICTU ingezet. De werkzaamheden van het Faunafonds ondervonden veel hinder van deze ICT-reorganisatie; vooral bij het onderdeel telefonie bleken veel storingen en instellingsaanpassingen onjuist te zijn uitgevoerd, waardoor de werkprocessen regelmatig vertraagd of onderbroken werden.

Onduidelijk is thans de voortgang van deze reorganisatie; er lijkt een stagnering te zijn, waardoor er thans op onze afdeling enkele vervangende, maar nog niet aangesloten printers staan.

ICT en andere storingen

Het afgelopen jaar kende een recordaantal aan storingen. Zowel op ICT-gebied, alsook in het pand en met werkrelaties al of niet binnen EL&I. Storingen aan printers, servers, bij telefonie en fax, frankeermachine en werkstations traden regelmatig op. Ook storingen aan verwarming, ventilatiesysteem en waterlekkages in het pand traden op. Met regelmaat ondervond het werkproces binnen het Faunafonds hiervan de hinder.

Verbeteringsplan werkplek

Er zijn meerdere acties ondernomen rond een verbeteringsplan van temperatuur en luchtcirculatie op de werkplek. De klachten over warmte, kou en stof, die gemeld zijn bij de verhuurder bleven vaak zonder merkbare verbeteringen. Mede daarom is gekozen voor de inschakeling van Rijksgebouwendienst. De toegezegde ondersteuning vanuit Rijksgebouwendienst zal hopelijk leiden tot een snelle aanpak van de geconstateerde mankementen. Intern is na de Risico- inventarisatie en Evaluatie besloten de reproductie af te scheiden van de overige werkruimtes en deze van een krachtige puntafzuiging te voorzien, zodat ozon en toner geen risico's meer vormen voor de medewerkers. De vaste vloerbedekking van een tweetal kantoorkamers zal binnenkort worden vervangen door marmoleum. De hoop en de verwachting is dat de lichamelijke klachten van enkele betrokken medewerkers tot het verleden zullen behoren.

Digitale inwinning verzoekschriften

In 2010 is NatuurNetwerk in opdracht van het Faunafonds begonnen met de bouw van de webapplicatie waarmee verzoekschriften digitaal kunnen worden ingewonnen. Deze bouw stond aanvankelijk eerder gepland. Overleg over de vraag of de applicatie direct gekoppeld kon worden aan de digitale ontheffinggegevens van provincies en faunabeheereenheden, heeft dit echter vertraagd. Om daarbij niet meer tijd te verliezen heeft het Faunafonds met betrekking tot die ontwikkeling besloten (voorlopig) een pas op de plaats te maken en de bouw te starten. Een uitgangspunt daarbij is wel geweest dat bij de ontwikkeling rekening wordt gehouden met de mogelijkheid tot de digitale uitwisseling van gegevens met faunabeheereenheden en provincies en daarop is voorbereid. Tijdens de daadwerkelijke bouw van de applicatie bleken ook nog wat hobbels genomen te moeten worden. De voornaamste was uitwisseling van gegevens van buiten het Agronetwerk (het afgeschermd netwerk van voormalig LNV) naar binnen en vice versa. Al met al is begin 2011 begonnen met de eerste testen van de inwinapplicatie. Op 1 maart 2011 is de applicatie uiteindelijk 'live' gezet en kunnen grondgebruikers via de applicatie online invullen en versturen. Inmiddels zijn ook de parallelle trajecten (gegevensuitwisseling met de provincies en de faunabeheereenheden) voortgezet. Naar verwachting zullen deze trajecten in 2011 kunnen worden geïmplementeerd.

EL&I- loket

Met het EL&I-loket zijn afspraken gemaakt over de afhandeling van telefoongesprekken. Het EL&I-loket heeft een doorverwijsfunctie naar het Faunafonds en beantwoordt alleen algemene vragen. Het loket stuurt op verzoek naar diegenen die geen beschikking hebben over internet het verzoekschrift Faunaschade en een topografische bedrijfskaart van de gecombineerde opgave. In 2010 heeft het EL&I loket 1000 (2009: 1237) telefoongesprekken afgehandeld over het Faunafonds.

5. Sociaal Jaarverslag

5.1. Personeel

In hoofdstuk 4 is ingegaan op het secretariaat van het Faunafonds als organisatieonderdeel. Hier zal daarom worden ingegaan op personeelszaken.

Het aantal medewerkers dat eind 2010 voor het secretariaat van het Faunafonds werkzaam was bedroeg in totaal 16 (7 vrouwen en 9 mannen).

Eén keer per jaar wordt met alle medewerkers een ontwikkelingsgesprek gevoerd.

Bij het secretariaat zijn vier consultants werkzaam. De indeling van de werkgebieden is als volgt:

De consultant Noord treedt namens het Faunafonds op in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

De consultant Oost werkt in de provincies Overijssel, Gelderland en Utrecht. De consultant West werkt in

de provincies Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland. De consultant Zuid in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

5.2. Arbeidsomstandigheden

Het secretariaat van het Faunafonds is gehuisvest in het BurgRaadtgebouw in Dordrecht. Dit betreft een verzamelkantoorpand. Gemiddeld bevinden zich per dag 250-300 personen in het pand. Het pand is een modern kantoorpand dat is gelegen tegenover het NS-station Dordrecht. De bereikbaarheid met openbaar vervoer is daardoor uitstekend. Aan de zij- en achterkant van het pand zijn voldoende parkeerplaatsen beschikbaar. In maart 2008 is een risico-inventarisatie voor de gebouwonderdelen, waarin het secretariaat van het Faunafonds is gehuisvest, uitgevoerd. Hieruit zijn geen bijzondere risico's naar voren gekomen. Wel is op een aantal plaatsen aanpassing in de werkplek voorgesteld. Deze zijn allen opgevolgd.

Teneinde de medewerkers beter te wapenen tegen verbaal geweld is besloten in 2010 een communicatietraining te geven aan alle medewerkers. Tijdens deze training die werd verzorgd door twee medewerkers van Bureau 14 is zowel in theorie als in praktijk uiteengezet hoe in bepaalde situaties het meest accuraat kan worden gehandeld. In december 2010 is een 'terugkommiddag' gehouden en is geëvalueerd wat de medewerkers van de training hadden opgestoken en hoe zij het geleerde in de praktijk hebben toegepast. De training werd als zeer nuttig ervaren.

5.3. Bedrijfshulpverlening

In het pand is een bedrijfshulpverleningsorganisatie opgezet. Binnen die organisatie zijn ontruimers, bedrijfshulpverleners actief. De secretaris van het Faunafonds fungeert als Hoofd BHV. Vanwege zijn verantwoordelijkheden ten aanzien van BHV is de secretaris eind 2010 gestart met de opleiding Coördinator/hoofd BHV. Op 18 februari 2011 is hij geslaagd voor het aan deze cursus verbonden eindexamen. In het kader van die opleiding heeft de secretaris een nieuwe Risico- Inventarisatie en Evaluatie (RIE) onder de medewerkers van het Faunafonds uitgevoerd. Uit deze inventarisatie en evaluatie is een aantal specifieke restrisico's naar voren gekomen die in het BHV-plan van de totale BHV-organisatie in het BurgRaadtgebouw zullen worden opgenomen.

Door het vertrek van de Dienst Regelingen, die ook het Hoofd BHV leverde, is de BHV-organisatie thans in herstructurering. Door de vele 'kleine' huurders is de BHV-organisatie, zoals die voorheen bestond, thans niet meer haalbaar en betaalbaar. Daarom is besloten uitsluitend nog te werken met personen die de basis BHV-training hebben gevolgd. De vijf personen met een EHBO diploma blijven beschikbaar, maar dit aantal zal niet worden uitgebreid. In 2010 is het nieuwe BHV-plan door alle huurders gezamenlijk vastgesteld. Bij het Faunafonds heeft de secretaris een EHBO- en BHV-diploma en heeft hij

in 2010 de herhalingslessen gevolgd die nodig waren om de geldigheid van beide opleidingen te behouden. In 2011 zullen twee medewerkers van het Faunafonds worden opgeleid tot BHV'er. In november 2010 is onder leiding van de secretaris als hoofd BHV een algehele ontruimingsoefening in het gehele BurgRaadtgebouw gehouden. De oefening die werd gevolgd door het externe opleidingsbedrijf is goed verlopen. Alle gebruikers van het pand hadden na de opdracht tot ontruiming het pand binnen 8 minuten verlaten en waren verzameld op de afgesproken verzamellocatie.

5.4. Ondernemingsraad

Het Faunafonds kent, gelet op de omvang van het secretariaat geen eigen ondernemingsraad, maar maakt deel uit van de ondernemingsraad van de Directie Natuur Landschap en Platteland. De medewerkers van het Faunafonds worden in de ondernemingsraad vertegenwoordigd door een medewerker van het secretariaat van het Faunafonds.

5.5. Personeelsvereniging

Het Faunafonds kent geen eigen personeelsvereniging. Enkele medewerkers van het secretariaat zijn lid van de LNV-vereniging LAVIVO in Den Haag.

6. Financieel verslag 2010

Inhoud

Financieel verslag 2010

- A Balans per 31 december 2010 / 44
 - B Staat van baten en lasten over het jaar 2010 / 45
 - C Grondslagen voor de financiële verslaggeving / 46
 - D Toelichting op de balans per 31 december 2010 / 47
 - E Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen / 50
 - F Toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2010 / 51
- Controleverklaring / 58

A Balans per 31 december 2010 (na resultaatbestemming)

	31 december 2010		31 december 2009	
	€	€	€	€
Activa				
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen	228.529		233.887	
Liquide middelen	582.900		1.141.014	
		811.429		1.374.901
Passiva				
BESTEMMINGSFONDS		677.263		771.698
KORTLOPENDE SCHULDEN		134.166		603.203
		811.429		1.374.901

B Staat van baten en lasten over het jaar 2010

BATEN	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009	LASTEN	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€		€	€	€
Wettelijke taken				Wettelijke taken			
Bijdragen EL&I en provincies tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten	8.692.915	8.310.000	6.838.182	Tegemoetkoming schade beschermde inheemse diersoorten	8.692.915	8.310.000	6.838.182
Bijdragen EL&I onderzoek, voorlichting en opleiding	523.590	510.000	519.900	Onderzoek, voorlichting en opleiding	618.025	510.000	647.310
Bijdrage EL&I overige bestuurskosten	110.551	109.000	104.507	Bestuur	110.551	109.000	104.507
Bijdrage EL&I secretariaatkosten	152.234	226.000	162.623	Secretariaat	177.081	286.000	202.400
Bijdrage EL&I intake en uitbetaling	51.139	120.000	9.496	Intake en uitbetaling	51.139	120.000	9.496
Bijdrage EL&I kosten derden	1.699.811	1.500.000	1.527.873	Kosten derden (taxateurs)	1.699.811	1.500.000	1.527.873
Financiële baten	24.847	60.000	39.777				
	11.255.087	10.835.000	9.202.358		11.349.522	10.835.000	9.329.768
Opdrachten derden				Opdrachten derden			
Bijdrage EL&I preventie schade beschermde dieren (rasters)	204.583	230.000	238.107	Preventie schade beschermde dieren	204.583	230.000	238.107
Bijdrage EL&I gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	636.780	654.000	526.921	Gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	636.780	654.000	526.921
Bijdrage EL&I ganzen opvangovereenkomsten	1.090.548	1.569.000	1.065.271	Ganzen opvangovereenkomsten	1.090.548	1.569.000	1.065.271
Bijdrage EL&I PSAN	792.273	790.000	747.399	PSAN	792.273	790.000	747.399
Overige baten: Opheffing Jachtfonds*)	-	-	39.656	Overige lasten: Opheffing Jachtfonds	-	-	39.656
	2.724.184	3.243.000	2.617.354		2.724.184	3.243.000	2.617.354
Totale baten	13.979.271	14.078.000	11.819.712	Totale lasten	14.073.706	14.078.000	11.947.122
				Totale baten	13.979.271	14.078.000	11.819.712
				Totale lasten	14.073.706	14.078.000	11.947.122
				RESULTAAT	(94.435)	-	(127.410)
				Resultaatbestemming			
				Bijdragen EL&I onderzoek, voorlichting en opleiding	523.590		519.900
				Kosten onderzoek, voorlichting en opleiding	(618.025)		(647.310)
				Onttrekking aan het bestemmingsfonds	(94.435)		(127.410)

*) De Minister van EL&I heeft het Faunafonds per brief verzocht de kosten van de opheffing van het Jachtfonds voor te financieren en daarover in deze jaarrekening verslag te doen.

C Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

Wettelijke taken

De wettelijk taken van het Faunafonds betreffen:

- het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren;
- het in de daarvoor in aanmerking komende gevallen verlenen van tegemoetkomingen in geleden schade, aangericht door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten;
- gedeputeerde staten van de provincies van advies te dienen over de uitvoering van aan hen bij wet opgedragen taken;
- De Minister van EL&I van advies te dienen bij het ontwerp van algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen.

Financiering

De lasten van het Faunafonds worden door de Minister van EL&I gefinancierd tot ten hoogste de door het Ministerie goedgekeurde begroting (zoals opgenomen op pagina 44 en 45), verminderd met ontvangen financiering van derden, met uitzondering van betaalde tegemoetkomingen en gerelateerde taxatiekosten wegens schade door beschermde inheemse diersoorten en de projectkosten PSAN, waarvoor een open eind regeling geldt.

Grondslagen voor de waardering van Activa en Passiva

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij in de onderstaande toelichting anders is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. De voorziening wordt bepaald op grond van een individuele beoordeling van de openstaande vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het Faunafonds.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Lasten

Lasten worden aan het verslagjaar toegerekend voor zover zij tot betalingen in dat verslagjaar hebben geleid, met uitzondering van de kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding die aan het verslagjaar worden toegerekend op basis van het baten en lasten stelsel.

Baten

Baten worden aan het verslagjaar toegerekend naar gelang de gerelateerde subsidiabele lasten aan het verslagjaar zijn toegerekend, met inachtneming van het onder 'financiering' vermelde, met uitzondering van de te ontvangen bijdragen EL&I onderzoek, voorlichting en opleiding, welke aan het verslagjaar zijn toegerekend afgeleid van het aantal uitgegeven jachtakten.

D Toelichting op de balans per 31 december 2010

ACTIVA

Vorderingen

	31 december 2010	31 december 2009
	€	€
Ministerie van EL&I-DR	228.529	233.887
	<u>228.529</u>	<u>233.887</u>

De vordering op het Ministerie EL&I-DR is als volgt te specificeren:

	2010	2009
	€	€
Saldo per 1 januari	233.887	16.785
Taxatiekosten project PSAN	677.636	655.396
Kooikers- en valkeniersakten	13.590	9.900
Af: ontvangen inzake voorgaand boekjaar	(223.987)	(16.785)
Af: ontvangen inzake 2009/2010	(472.597)	(431.409)
Saldo per 31 december	<u>228.529</u>	<u>233.887</u>

Liquide middelen

	31 december 2010	31 december 2009
	€	€
Coöperatieve Rabobank BA, rekening-courant I	492.437	813.837
Coöperatieve Rabobank BA, rekening-courant II	90.463	27.177
Coöperatieve Rabobank BA, bedrijfsspaarrekening	-	300.000
	<u>582.900</u>	<u>1.141.014</u>

Het saldo van de rekeningen staat ter vrije beschikking van het Faunafonds. Met Coöperatieve Rabobank BA zijn afspraken gemaakt over rentevergoedingen.

PASSIVA

Bestemmingsfonds

	2010	2009
	€	€
Saldo per 1 januari	771.698	899.108
Bijdragen EL&l onderzoek, voorlichting en opleiding	523.590	519.900
Kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding	(618.025)	(647.310)
Saldo per 31 december	677.263	771.698

De bijdragen EL&l onderzoek, voorlichting en opleiding hebben voor een bedrag van € 510.000 (2009: € 510.000) betrekking op jachtakten en voor een bedrag van € 13.590 (2009: € 9.900) op kooikers- en valkeniersakten.

In 2007 heeft het bestuur van het Faunafonds besloten de coördinatie van het onderzoek naar alternatieven een extra impuls te geven. Besloten werd een coördinator onderzoek aan te trekken voor 0,5 fte en deze te financieren uit het onderzoeksbudget. Met ingang van 2009 is hiervoor een overeenkomst gesloten met een extern (onderzoeks)bureau.

Kortlopende schulden

	31 december 2010	31 december 2009
	€	€
Ministerie van EL&l-Directie NLP, te veel ontvangen bijdrage	130.246	597.001
Ministerie van EL&l-DOB (voorheen IFZ)	3.920	6.202
	134.166	603.203

Verloop te betalen Ministerie EL&I-Directie NLP:

Boekjaar	Totale baten volgens jaarrekening boekjaar	Af: financiële baten volgens jaarrekening boekjaar	Af: ontvangen van provincies in boekjaar	Af: ontvangen voorschotten van Ministerie van EL&I-Directie NLP in boekjaar	Saldo te betalen EL&I per 31 december 2009	Af: ontvangen van Ministerie EL&I-Directie NLP in 2010 inzake afrekening voorgaande jaren	Saldo te betalen EL&I-Directie NLP per 31 december 2010
2009 (totaal)	11.819.712	-39.777					
Af: 2009 (DR)	-665.296	-					
2009 (NLP)	11.154.416	-39.777	-	-11.711.640	-597.001	597.001	-
2010 (totaal)	13.979.271	-24.847					
Af: 2010 (DR)	-691.226	-					
2010 (NLP)	13.288.045	-24.847	-25.444	-13.368.000	-	-	-130.246
					-597.001	597.001	-130.246

Het bedrag 2010 ad € 691.226 dat ten laste komt van Dienst Regelingen betreft taxatiekosten project PSAN ad € 677.636 en kooikers- en valkeniersakten ad € 13.590. De toelichting van het project PSAN is opgenomen onder de toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2010. De vordering op Dienst Regeling is afzonderlijk in de balans gepresenteerd.

E Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ganzen opvangovereenkomsten

Met ingang van het seizoen 2007/2008 is de uitvoering van de ganzen opvangovereenkomsten onder verantwoordelijkheid van de provincie gebracht (PSAN). De provincies hebben besloten dat de Dienst Regelingen de PSAN voor de provincies zullen uitvoeren. Het gaat daarbij om zesjarige overeenkomsten. Het Faunafonds is verzocht de taxatie van de schadecomponent in de ganzen overeenkomsten vast te stellen.

Voor de opvang van rotganzen en toendrarietganzen zijn via drie agrarische natuurverenigingen met individuele grondgebruikers op de Waddeneilanden en met twee individuele grondgebruikers in respectievelijk Zeeland en Noord-Brabant opvangovereenkomsten afgesloten ingaande 1 oktober 2010 voor het seizoen 2010/2011. De resterende verplichtingen per 31 december 2010 bedragen circa € 900.000.

Dassen gedoogovereenkomsten

Het Faunafonds heeft per 1 januari 2010 besloten de met individuele grondgebruikers gedoogovereenkomsten per 1 januari 2011 met een periode van vijf jaar te verlengen. De resterende verplichtingen per balansdatum bedragen circa € 450.000.

Edelherten gedoogovereenkomsten

Het bestuur heeft in 2010 besloten de met een dertigtal individuele grondgebruikers op de Veluwe afgesloten gedoogovereenkomsten voor edelherten per 1 januari 2011 wederom met vijf jaar te verlengen. De overeenkomst geldt in beginsel voor vijf jaar. Jaarlijks wordt nadat de eigen verklaring is overgelegd, de gedoogvergoeding uitgekeerd. De resterende verplichtingen per 31 december 2010 bedragen circa € 162.500.

Tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten en taxatiekosten

Aangezien tegemoetkomingen en taxatiekosten in de jaarrekening verwerkt worden voor zover betaling heeft plaatsgevonden, is de verplichting inzake schademeldingen en taxaties die hun oorsprong hebben voor 31 december 2010 niet in de balans opgenomen. Voorts is sprake van nog niet afgewikkelde bezwaarschriften en enkele beroepsprocedures. Hoewel het belang van deze verplichtingen aanzienlijk is, is kwantificering van de verplichtingen niet mogelijk.

F Toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2010

BATEN

Bijdragen EL&I en provincies

Het Ministerie van EL&I heeft de begroting goedgekeurd per brief d.d. 11 november 2009, kenmerk NLP-2009/2126. De begroting inzake de tegemoetkomingen in schade beschermde inheemse diersoorten is laatstelijk aangepast per brief d.d. 17 november 2010, kenmerk FF/2010.308.

Financiële baten

Betreft de bijgeschreven rentevergoeding op de tegoeden bij de Coöperatieve Rabobank BA. Met het Ministerie van EL&I is afgesproken dat de rentebaten in mindering worden gebracht op de secretariaatskosten.

LASTEN

Wettelijke taken

Tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten

De betaalde tegemoetkomingen in 2010 zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Schade wildsoorten	55.756	53.500	52.244
Schade ganzen	6.190.073	8.004.000	5.145.708
Schade zwanen	76.844	80.500	72.773
Schade watervogels	426.012	765.000	534.009
Schade zangvogels	1.430.987	810.000	544.000
Schade roeken en andere kraaiachtigen	84.982	73.000	82.268
Schade overige vogels	13.242	4.000	15.610
Schade zoogdieren	415.019	260.000	391.570
	8.692.915	10.050.000	6.838.182
Minder toegezegd	-	(1.740.000)	-
	8.692.915	8.310.000	6.838.182

De tegemoetkomingen in de schade door wildsoorten is ook in 2010 nagenoeg onveranderd gebleven. De schade die beschermde vogelsoorten in 2010 hebben veroorzaakt is gestegen. Met name de schade veroorzaakt door ganzen en zangvogels kan als oorzaak genoemd worden voor de stijging. Naast een aanmerkelijke prijsstijging van de belangrijkste appel- en perenrassen is ook het aantal verzoekschriften gestegen naar 539 stuks ten opzichte van 419 stuks in 2009. Het totaal aan betaalde tegemoet-

komingen in schade veroorzaakt door zangvogels benadert hiermee weer het recordjaar 2008 waar het betaalde bedrag € 1.853.993 bedroeg. Ook toen was de ontwikkeling in de prijzen de belangrijkste oorzaak voor de totale schade.

Met betrekking tot de stijging van de schade veroorzaakt door ganzen blijkt dat het aantal ontvangen verzoekschriften gestaag blijft groeien. Deze groei wordt vooral veroorzaakt door de overzomerende ganzen. Ook schade die door overwinterende ganzen in de maand oktober aan met name de laatste snede gras wordt veroorzaakt vertoont een stijging. Hierbij komt dat in 2010 door ontwikkelingen in de markt de drogestof prijs € 0,05 hoger lag dan in 2009.

Verder valt op dat de schade veroorzaakt door zoogdieren blijft toenemen. De toename van deze schade kan toegeschreven worden aan de wilde zwijnen en edelherten. Het aantal ontvangen verzoekschriften waarbij wilde zwijnen schade hebben veroorzaakt is gestegen van 135 naar 246 stuks. De gemiddelde schade per verzoekschrift is daarbij licht gestegen. Met betrekking tot schade veroorzaakt door edelherten vertoont zich een omgekeerd beeld. Het aantal verzoekschriften is licht teruggelopen, maar de gemiddelde schade heeft zich meer dan verdubbeld. Met name in de gewassen aardappelen en maïs wordt de schade veroorzaakt.

Tenslotte kan worden vastgesteld dat het gewijzigde beleid met betrekking tot het beheer van damherten in de provincie Noord- en Zuid-Holland er heeft toe geleid dat de schade fors is teruggelopen. In totaal zijn uit beide provincies in 2010 6 verzoekschriften ontvangen, waarbij uiteindelijk in 4 situaties schade is getaxeerd en een totaal bedrag van € 1.381 is betaald. In 2009 bedroeg dit € 37.560. Voor een uitgebreidere toelichting op de tegemoetkomingen in de schade wordt verwezen naar hoofdstuk 3.1 van het jaarverslag.

Onderzoek, voorlichting en opleiding

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Automatiseringskosten	13.257	11.000	46.972
Onderzoekskosten	604.768	499.000	600.338
	618.025	510.000	647.310
De automatiserings- en onderzoekskosten zijn als volgt te specificeren:			
Automatiseringskosten			
Handreiking Faunaschade	12.721	10.000	65.525
Aanpassing website	536	1.000	4.427
Overige automatiseringskosten ten laste van secretariaatkosten in 2009	-	-	(22.980)
	13.257	11.000	46.972
Onderzoekskosten			
Beleidskader Faunabeheer Ganzen	-	-	235.000
Detachering coördinator Onderzoek	63.069	65.000	56.965
Rasteronderzoek ganzen Deelen/Wieden	37.662	40.000	40.000
Onderzoek ganzen Texel	273.609	270.000	89.250
Pilot Border Collie verjaging	94.726	90.000	54.098
Fruitschade Fireflyonderzoek	60.881	60.000	38.932
Overig onderzoek	74.821	277.000	86.093
	604.768	813.000	600.338
Minder toegezegd	-	(314.000)	-
	604.768	499.000	600.338

Het onderzoek voor het Beleidskader Faunabeheer Ganzen is met ingang van 2010 afgerond. Op basis van de resultaten heeft de Minister van EL&I een evaluatienota naar de Tweede Kamer gezonden. Het onderzoek Texel verkeert in het tweede jaar. Dit onderzoek zal in 2011 worden afgerond.

De kosten van het border collie project betreffen de kosten voor de maanden januari tot en met april van 2010, alsmede de kosten die waren gemoeid met de opstelling van de rapportages door het bureau Oord en Alterra.

Voorts moet worden gemeld dat een aantal van de geplande onderzoeksvorstellen in 2010 nog niet zijn gerealiseerd en dus niet tot uitbetaling zijn gekomen.

Voor een toelichting op het door het Faunafonds in 2010 uitgevoerd onderzoek wordt verwezen naar hoofdstuk 3.4 van het Jaarverslag 2010.

Bestuur

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Bestuurskosten	1.696	-	16.897
Vergaderkosten	3.977	12.000	17.059
Reis- en vakatiekosten bestuursleden	36.391	40.000	38.156
	<u>42.064</u>	<u>52.000</u>	<u>81.393</u>
Accountantskosten	19.107	25.000	22.184
Advieskosten inzake nieuw controleprotocol en kosten review EL&I	2.047	7.000	211
Kosten werkconferentie aanpak van exoten in het veld	41.057	-	-
Voorlichting/public relations inzake decentralisatie	-	25.000	-
Symposia	6.276	-	719
	<u>110.551</u>	<u>109.000</u>	<u>104.507</u>

De verlaging van de bestuurs- en vergaderkosten in 2010 ten opzichte van 2009 wordt veroorzaakt doordat het bestuur in 2009 opdracht heeft gegeven tot het opstellen van een communicatiestrategie. Deze kosten zijn in 2009 betaald.

Het bestuur heeft in het voorjaar van 2010 een werkconferentie over de aanpak van exoten georganiseerd. De noodzaak hiervoor werd duidelijk na een aantal rechterlijke uitspraken, die een effectieve aanpak van de exotenbestrijding in ons land in de weg staan. De uitkomsten van de conferentie waren voor het bestuur aanleiding de Staatssecretaris van EL&I hierover te adviseren. Voor de financiering van de conferentie is gekozen het budget voor voorlichting/public relations inzake decentralisatie aan te wenden. Dat lag voor de hand omdat de ontwikkelingen omtrent decentralisatie van de Faunafondstaken niet zo snel gaan dat het hiervoor gereserveerde budget moest worden aangewend.

Secretariaat

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Automatisering	72.596	94.000	113.997
Huur- en servicekosten	27.677	65.000	19.963
Uitzendkrachten	-	60.000	1.542
Communicatietraining medewerkers	8.474	-	810
Notaris-, advocaat- en proceskosten	6.223	-	6.645
Bureau- en kantoorkosten	60.311	63.000	59.443
BHV en personeelexcursie	1.800	4.000	-
	<u>177.081</u>	<u>286.000</u>	<u>202.400</u>

Met het ministerie van EL&I zijn afspraken gemaakt omtrent de inzet van uitzendkrachten. Het Faunafonds kan jaarlijks voor maximaal € 60.000 uitzendkrachten inhuren. De contacten daarover verlopen direct via het departement en daarom zijn in de jaarrekening hiervoor geen uitgaven geboekt.

Medewerkers van het Faunafonds worden soms geconfronteerd met agressie van personen waar zij contacten mee onderhouden. Dat kan via een telefoongesprek maar ook door contacten in het veld. Teneinde hiermee om te gaan is besloten Bureau 14 een communicatietraining op te zetten voor alle medewerkers. Alle medewerkers hebben deze training gevolgd.

De kosten verantwoord onder de post notaris- en advocaatkosten heeft met name betrekking op de door rechtbanken opgelegde veroordeling van het Faunafonds in de proceskosten, als een door een grondgebruiker ingesteld beroep gegrond wordt verklaard. Het Faunafonds wordt in dat geval veroordeeld tot het betalen van een forfaitair bedrag voor de kosten van rechtsbijstand van de grondgebruiker alsmede tot het terugbetalen van de griffierechten die de grondgebruiker aan de rechtbank heeft moeten betalen om het beroep door de rechtbank te laten behandelen.

Intake en uitbetaling

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Intake en uitbetaling	<u>51.139</u>	<u>120.000</u>	<u>9.496</u>

De Dienst Regelingen is eind 2007 verhuisd van Dordrecht naar Den Haag. Omdat medewerkers van deze dienst de intake en de uitbetaling van de tegemoetkomingen verzorgden, is destijds na overleg met de Directie Natuur Landschap en Platteland, afgesproken dat het Faunafonds voortaan zelf de intake en de uitbetaling van de tegemoetkoming zal verzorgen. Overeengekomen werd dat het Faunafonds gedurende drie kalenderjaren de kosten, die hiervoor in het verleden aan de Dienst Regelingen werden betaald (€ 120.000 per jaar), ter beschikking worden gesteld aan het Faunafonds en niet worden doorberekend. Na deze periode moet het Faunafonds deze taken hebben geïncorporeerd in het eigen takenpakket. In 2010 zijn ten laste van deze begrotingspost de uitgaven gebracht die verband houden met de voorbereiding van de digitale inwinning van de verzoekschriften Faunaschade. Het project heeft in de eindfase enige vertraging opgelopen. Per 1 maart 2011 is het mogelijk het verzoekschrift Faunaschade digitaal in te sturen.

Kosten derden (taxateurs)

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Taxatiekosten	<u>1.699.811</u>	<u>1.500.000</u>	<u>1.527.873</u>

De kosten van de taxateurs zijn in 2010 verder gestegen. De verklaring hiervoor moet met name worden gezocht in de schade die zangvogels aan fruit veroorzaken en enkele taxaties van bijzondere schadegevallen. Deze taxaties worden afgerekend op uurbasis en niet zoals bij de grasland- en akkerbouwtaxaties op stukbasis. De verwachting is dat dit bedrag in 2011 verder zal stijgen.

OPDRACHTEN DERDEN

Preventie schade beschermde dieren

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Rotganzen verjaging Texel	6.188	10.000	11.515
Rasters	198.395	220.000	226.592
	<u>204.583</u>	<u>230.000</u>	<u>238.107</u>

Gedoogovereenkomsten (dassen en herten)

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Opvang dassen	573.793	584.000	464.723
Opvang edelherten	62.987	70.000	62.198
	<u>636.780</u>	<u>654.000</u>	<u>526.921</u>

Het verschil in de lasten gedoogovereenkomsten opvang dassen over de boekjaren 2009 en 2010 wordt veroorzaakt door het moment van daadwerkelijke betaling.

Ganzen opvangovereenkomsten

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Beheersvergoeding en schade rotganzen op de wadden	990.947	1.500.000	984.321
Opvang ganzen individueel	99.601	69.000	80.950
	<u>1.090.548</u>	<u>1.569.000</u>	<u>1.065.271</u>

De aanzienlijke verlaging van de kosten van de ganzen opvangovereenkomsten houdt verband met de veel lagere schadebedragen die in 2010 op de Waddeneilanden zijn vastgesteld. Dit is bij de tegemoetkomingen in de schade toegelicht.

PSAN

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Detacheringkosten	114.637	70.000	90.739
Programmeerkosten	-	70.000	1.264
Project PSAN ten laste van Ministerie EL&I- Directie NLP	114.637	140.000	92.003
Project PSAN ten laste van Ministerie EL&I -DR: taxatiekosten	677.636	650.000	655.396
	792.273	790.000	747.399

Bij dit onderdeel van de jaarrekening vallen de hogere uitgaven voor detachering van de beleidsmedewerker Faunazaken op. Hierover zijn in 2005 afspraken gemaakt met het detacheringsbureau KLV/Professional match. De kosten van de detachering zijn evenwel aanmerkelijk hoger uitgevallen dan begroot. Met ingang van 1 januari 2011 is de overeenkomst met KLV/Professional match beëindigd en is de overeenkomst voortgezet via de Raamovereenkomst die het departement vorig jaar heeft gesloten met Start People.

Overige lasten: opheffing Jachtfonds

	Werkelijk 2010	Begroting 2010	Werkelijk 2009
	€	€	€
Jubileumboek	-	-	39.656

In 2010 zijn de werkzaamheden van het Jachtfonds beëindigd. In overleg met Ministerie EL&I heeft het Jachtfondsbestuur besloten een jubileumboek uit te brengen in 2009 ter gelegenheid van het opheffen van het Jachtfonds. Uit praktische overwegingen is het Faunafonds bij brief gevraagd de kosten van dat boek voor te financieren en daarover in de jaarrekening verantwoording af te leggen. Ten behoeve hiervan heeft de Minister van EL&I aan het Faunafonds een budget van € 39.408 toegekend.

Controleverklaring

Accountants

BakerTilly Berk N.V.
Lichtenauerlaan 230
Postbus 8545
3009 AM Rotterdam
T: +31 (0)10 253 59 00
F: +31 (0)10 253 59 99
E: rotterdam@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Aan: het bestuur van het Faunafonds

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina 43 tot en met 57 opgenomen jaarrekening 2010 van het Faunafonds te Dordrecht gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2010 en de staat van baten en lasten over 2010 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het Faunafonds is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening, in overeenstemming met de door de entiteit gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet op pagina 46 van de jaarrekening. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle als bedoeld in artikel 91, eerste lid van de Flora- en Faunawet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Daarnaast hebben wij onze controle verricht in overeenstemming met de aanwijzingen zoals omschreven in het controleprotocol met kenmerk NLP.2010/107.

Het Ministerie van EL&I heeft in het controleprotocol met kenmerk NLP.2010/107 de invulling van het begrip rechtmatigheid gedefinieerd. Hiermee ligt vast wat wordt bedoeld met de in de oordeelsparagraaf opgenomen zinsnede 'de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, de Regeling vaststelling beleidsregels schadevergoeding Faunafonds, het Bestuursreglement Faunafonds en de Mandaatregeling Faunafonds'.

Bij het maken van de risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het Faunafonds. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van het Faunafonds gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel is de jaarrekening 2010 van het Faunafonds, in alle van materieel belang zijnde aspecten, opgesteld in overeenstemming met de door de entiteit gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet op pagina 46 van de jaarrekening.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening opgenomen uitgaven 2010 inzake wettelijke taken tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, de Regeling vaststelling beleidsregels schadevergoeding Faunafonds, laatstelijk gewijzigd op 4 juni 2009, nr. FF.2009/130, het Bestuursreglement Faunafonds en de Mandaatregeling Faunafonds, laatstelijk gewijzigd op 22 oktober 2008 nr. FF/2008/251, zoals omschreven in het controleprotocol met kenmerk NLP.2010/107 en de interpretatie daarvan, zoals overeengekomen met de Directie Natuur, Landschap en Platteland (EL&I).

Basis voor financiële verslaggeving

Wij vestigen de aandacht op pagina 46 van de jaarrekening waarin de basis voor de financiële verslaggeving is uiteengezet. De basis voor financiële verslaggeving betreft de door de entiteit gekozen grondslagen zoals overeengekomen met het Ministerie van EL&I. Dit doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Rotterdam, 7 april 2011
Baker Tilly Berk N.V.

drs. D.J. Han
Registeraccountant

Bijlage 1

Samenstelling Bestuur 2010:

Bestuur:

(achter elk bestuurslid is aangegeven moment van aftreden volgens het Rooster van Aftreden)

Leden:

J.S. Huys (voorzitter)	(1 juli 2011, niet herbenoembaar *)
Mr. A.G. Dijkhuis	(1 juli 2012, herbenoembaar)
drs. J.J.T. Teeuwisse	(1 juli 2013, herbenoembaar)
mr. C.W. Ripmeester	(1 juli 2010, herbenoeming in voorbereiding)
P.M. de Koeijer	(1 juli 2011, herbenoeming in voorbereiding)
P.L. Sterkenburgh	(1 juli 2013, herbenoembaar)
Ing. W.A.P. van der Klift	(1 juli 2011, herbenoeming in voorbereiding)
J.H.M.Schellekens	(1 juli 2010, herbenoeming in voorbereiding)
dr. R.P.B. Foppen	(1 juli 2010, herbenoeming in voorbereiding)

*) Op verzoek van de Minister van LNV en het IPO heeft het bestuur in 2010 besloten dat de voorzitter zal aan blijven totdat zijn formele benoemingstermijn (1 juli 2011) verstrijkt. Op basis van een voordracht van de Vertrouwenscommissie heeft het bestuur ingestemd met de voordracht de heer mr. G.J. Jansen te Zwolle met ingang van 1 juli 2011 te benoemen tot voorzitter van het Faunafonds.

Relevante nevenfuncties bestuursleden:

De heer Huys (71) is voorzitter van de Adviesgroep Natura 2000 en voorzitter van de Stuurgroep voor de organisatie van het Oud Limburg Schuttersfeest op 4 juli 2010 in Grubbenvorst, voorzitter Stichting Omroep Limburg L1, lid van Raad van Toezicht bij twee woningbouwcorporaties en bij een instelling voor gehandicaptenzorg.

De heer Dijkhuis (45) was tot 1 januari 2011 werkzaam als secretaris en directeur van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging te Amersfoort. Verder is hij secretaris-penningmeester van de Stichting Flora- en faunawet examens, Lid van de Raad van Advies van de Academie voor Verenigingsmanagement en Lid van de Algemene Vergadering van FACE (Federatie van Jagersverenigingen in Europa).

De heer Teeuwisse (62) is directeur van de Zoogdierverseniging. Voorts is hij penningmeester van de Stichting Huis te Manpad en secretaris van de Stichting Veldonderzoek Flora en Fauna.

De heer Ripmeester (33) is senior Juridisch beleidsmedewerker bij Dierenbescherming in Den Haag.

De heer De Koeijer (54) is akkerbouwer in Zeeland en daarnaast vice-voorzitter van de ZLTO, voorzitter van de ZLTO provincie Zeeland, Lid van de Commissie Grondgebruik van LTO-Nederland en Voorzitter van de Raad van Commissarissen van het Centrum voor Landbouw en Milieu te Culemborg.

De heer Sterkenburgh (55) is veehouder in Friesland en daarnaast lid van LTO-Noord provincie Friesland, Lid van het bestuur van de Faunabeheereenheid Fryslân en voorzitter van de Vereniging van Windmoleneigenaren in Friesland.

De heer Van der Klift (73) is lid van het bestuur van de Faunabeheereenheden Utrecht en Noord-Holland.

De heer Schellekens (57) is zelfstandig gevestigd rentmeester. Daarnaast is hij vice-voorzitter van de Stichting Jachtopleiding Nederland en voorzitter van de Jagervereniging Riel.

De heer Foppen (50) is Hoofd van de afdeling Onderzoek en Advies bij SOVON, stichting Vogelonderzoek Nederland te Nijmegen. Met ingang van 1 januari 2011 is de heer Foppen gedetacheerd bij de Vogelbescherming in Zeist. Daarnaast is de heer Foppen Lid van de Kenniskring Weidevogels, voorzitter van de European Bird Census Council en voorzitter van de wedstrijdselectie Nijmegen Atletiek.

Adviseur namens de provincies:

ir. P. Spapens

Adviseur namens Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit:

mr. drs. J.W. van der Ham

Secretaris:

mr. ing. H. Revoort

Coördinator Faunazaken:

H.G. Engberink

Notulist:

mr. T. Jochems-Otte

Bijlage 2

Samenstelling secretariaat 2010

Secretaris Faunafonds:

mr. Ing. H. Revoort

Coördinator Faunazaken:

H.G. Engberink

Beleidsmedewerker Juridische Zaken :

mr. T. Jochems-Otte

Coördinator Onderzoek:

drs. F. van Bommel (detachering)

Beleidsmedewerker Faunazaken:

M. Westebring (detachering)

Chef de bureau:

N. Zonnenberg

Medewerker Financiën:

mevr. L. van Helden

Administratief medewerker :

mevr. K. Stotijn

mevr. P. Zonruiter-Cousijnse

mevr. D. de Boer (uitzendkracht)

Secretaresse:

mevr. J. Apelian

Consulenten faunazaken:

Consulent Noord-Nederland: A. Klaver

Consulent Oost-Nederland: J.A. van Baarsen

Consulent West-Nederland: K. Maasbach

Consulent Zuid-Nederland: W.A.P. Remijnse

Faunafonds

Burgemeester de Raadsingel 59

Postbus 888
3300 AW Dordrecht

Telefoon 078 - 63 95 375
Fax 078 - 63 95 377
e-mail info@faunafonds.nl
www.faunafonds.nl

